

ÖZET
İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIM
BECERİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ahmet KOÇAK

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı:Hidayet ÖZCAN

Temmuz 2005, 67 Sayfa

İletişim hızla geliştiği günümüzde, dile verilen önem gittikçe artmaktadır. Bu önemle birlikte bütün ülkeler, ana dili eğitimlerine hız vermişlerdir. Ülkemizde de son yıllarda dil öğretimine büyük önem verildiği görülmektedir.

Ancak mevcut durum gösteriyor ki, Türkçe eğitiminde gelinen nokta hiç de iç açıcı değildir. Okullarda verilen ana dili eğitimi ile, Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Program'ında belirtilen amaçlara ulaşılmadığı görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda çıkan sonuç, ilköğretim öğrencilerinin okuma, dinleme, konuşma ve yazma adı verilen dört temel dil becerisinde yetersiz olduklarını gösteriyor. Bu nedenle böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri incelemek; inceleme sonunda ulaşılan veriler doğrultusunda önerilerde bulunmaktır. Yapılan bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; dil, ana dili eğitimi, Türkçe eğitiminin amaçları, yazılı anlatım, araştırmanın amacı ve önemi yer almaktadır.

İkinci bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar, araştırma bölgesinin özellikleri, evren, örneklem ve konu ile ilgili yapılan araştırmalar yer almaktadır.

Üçüncü bölümde, veri toplama araçları, araştırmanın yöntemi, bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Dördüncü bölümde ise, araştırma süresince elde edilen verilerin incelenmesiyle ortaya çıkan sonuç ve bu sonuçtaki eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dil Eğitimi, Türkçe Öğretimi, Yazılı Anlatım Becerisi

ABSTRACT

The importance that is given to the language is increasing day by day in the developing range of communication today. With that importance, all of the world countries have increased their native language education. It has seen that in our country a big importance is given to teaching Turkish.

But in its current state, the last point in Turkish education is not seen like that. It has seen that the aims that are stated in the Main Education Schools Turkish Education Programme have not been reached with the native language education that is given at schools.

The results of the researches show that secondary school students are not enough in reading, listening, speaking, and writing that are called four main language skills. By that way such kind of research is needed to be done.

The aim of that study is to investigate the writing skills of secondary school students at fifth and eighth classes; to give advices about the insufficiencies that occur after the investigation.

In the first chapter; language, native language education, the aims of Turkish education, writing, the aim and the importance of the research are stated.

In the second chapter, problem state, problem sentence, sub problems, suppositions, limitations, descriptions, characteristics of researching part, universe, exercises and the researches about the subject are stated.

In the third part, datum collection tools, method of the research, findings and comments are stated.

In the fourth part, the results that occur with the investigation of datums that occur during the investigation and advices to lower the deficiency in that result.

Keywords: Language Education, Turkish Teaching, Writing Skill

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BOLU İLİ İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ ve SEKİZİNCİ SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN
YAZILI ANLATIM BECERİLERİ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA**

AHMET KOÇAK

TEMMUZ - 2005

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BOLU İLİ İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ ve SEKİZİNCİ SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIM BECERİLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ahmet KOÇAK

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN

BOLU - 2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Ahmet KOÇAK'a ait Bolu İli İlköğretim Beşinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerileri Üzerine Bir Araştırma adlı çalışma, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Üye(Tez Danışmanı) : Yard. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN

Üye : Yard. Doç. Dr. Erkan TEKİNARSLAN

Üye : Yard. Doç. Dr. Nezahat ÖZCAN

**Prof. Dr. Yaşar AKBIYIK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür V.**

ABSTRACT

The importance that is given to the language is increasing day by day in the developing range of communication today. With that importance, all of the world countries have increased their native language education. It has seen that in our country a big importance is given to teaching Turkish.

But in its current state, the last point in Turkish education is not seen like that. It has seen that the aims that are stated in the Main Education Schools Turkish Education Programme have not been reached with the native language education that is given at schools.

The results of the researches show that secondary school students are not enough in reading, listening, speaking, and writing that are called four main language skills. By that way such kind of research is needed to be done.

The aim of that study is to investigate the writing skills of secondary school students at fifth and eighth classes; to give advices about the insufficiencies that occur after the investigation.

In the first chapter; language, native language education, the aims of Turkish education, writing, the aim and the importance of the research are stated.

In the second chapter, problem state, problem sentence, sub problems, suppositions, limitations, descriptions, characteristics of researching part, universe, exercises and the researches about the subject are stated.

In the third part, datum collection tools, method of the research, findings and comments are stated.

In the fourth part, the results that occur with the investigation of datums that occur during the investigation and advices to lower the deficiency in that result.

Keywords: Language Education, Turkish Teaching, Writing Skill

ÖZET
İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN YAZILI ANLATIM
BECERİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ahmet KOÇAK

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı:Hidayet ÖZCAN

Temmuz 2005, 67 Sayfa

İletişim hızla geliştiği günümüzde, dile verilen önem gittikçe artmaktadır. Bu önemle birlikte bütün ülkeler, ana dili eğitimlerine hız vermişlerdir. Ülkemizde de son yıllarda dil öğretimine büyük önem verildiği görülmektedir.

Ancak mevcut durum gösteriyor ki, Türkçe eğitiminde gelinen nokta hiç de iç açıcı değildir. Okullarda verilen ana dili eğitimi ile, Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Program'ında belirtilen amaçlara ulaşılmadığı görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda çıkan sonuç, ilköğretim öğrencilerinin okuma, dinleme, konuşma ve yazma adı verilen dört temel dil becerisinde yetersiz olduklarını gösteriyor. Bu nedenle böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri incelemek; inceleme sonunda ulaşılan veriler doğrultusunda önerilerde bulunmaktır. Yapılan bu çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; dil, ana dili eğitimi, Türkçe eğitiminin amaçları, yazılı anlatım, araştırmanın amacı ve önemi yer almaktadır.

İkinci bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar, araştırma bölgesinin özellikleri, evren, örneklem ve konu ile ilgili yapılan araştırmalar yer almaktadır.

Üçüncü bölümde, veri toplama araçları, araştırmanın yöntemi, bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Dördüncü bölümde ise, araştırma süresince elde edilen verilerin incelenmesiyle ortaya çıkan sonuç ve bu sonuçtaki eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dil Eğitimi, Türkçe Öğretimi, Yazılı Anlatım Becerisi

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana her konuda destek verip yol gösteren, bu tezin hazırlanmasında da yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yard. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN'a teşekkür ederim.

Görev yaptığım Koç İlköğretim Okulu'ndaki öğretmen dostlarıma, çalışma boyunca verdikleri destekten dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca yüksek lisanstan sınıf arkadaşlarım Kamil DALOĞLU, Ali İPEKÇİ ve Şahin ŞİMŞEK'e yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca her hususta desteğini gördüğüm aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ABSTRACT	iii
ÖZET	v
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	Xiii

I. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.3. Problem Cümlesi.....	7
1.4. Alt Problemler.....	7
1.5. Varsayımlar.....	7
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Tanımlar.....	8

II. BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR	10
2.1 Dil	10
2.2. Ana Dili Öğretimi.....	12
2.3. Türkçe Eğitiminin Amaçları.....	16
2.4. Yazılı Anlatım.....	21
2.5. Konu ile İlgili Araştırmalar.....	27

III. BÖLÜM

YÖNTEM	36
3.1. Araştırma Bölgesinin Özellikleri.....	37
3.2 Evren ve Örneklem	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.4. Analiz	39

IV. BÖLÜM

4.1. Bulgular ve Yorumlar.....	54
4. 2. Sonuç ve Öneriler	56

KAYNAKÇA	59
-----------------------	-----------

EKLER	62
Ek-1 Örneklem Gruplara Uygulanan Anket Örneği.....	63
Ek-2 Birinci Örneklem Gruba Ait Yazılı Anlatım Örneği.....	64
Ek-3 İkinci Örneklem Gruba Ait Yazılı Anlatım Örneği	65
Ek-4 Üçüncü Örneklem Gruba Ait Yazılı Anlatım Örneği	66
Ek-5 Dördüncü Örneklem Gruba Ait Yazılı Anlatım Örneği	67

ÖZGEÇMİŞ	
-----------------------	--

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo Adı	sayfa
Tablo 1 Araştırma Evrenine Ait Bilgiler	37
Tablo 2 Örneklem Okullara Ait Bilgiler.....	38
Tablo 3 Birinci Örneklem Grubun Anket Bilgileri.....	40
Tablo 4 İkinci Örneklem Grubun Anket Bilgileri	41
Tablo 5 Üçüncü Örneklem Grubun Anket Bilgileri	42
Tablo 6 Dördüncü Örneklem Grubun Anket Bilgileri	43
Tablo 7 Birinci Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması ..	46
Tablo 8 Birinci Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması ...	47
Tablo 9 İkinci Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması	48
Tablo 10 İkinci Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması	49
Tablo 11 Üçüncü Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması ..	50
Tablo 12 Üçüncü Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması ..	51
Tablo 13 Dördüncü Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması ..	52
Tablo 14 Dördüncü Örneklemin Yazılı Anlatımına Ait Değişken Sınıflandırması ..	53

I. BÖLÜM

GİRİŞ

İnsan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Bu sebeple insan, içinde yaşadığı toplumun diğer bireyleri ile iletişim kurmak zorundadır. Bu iletişim ise ancak dil aracılığı ile gerçekleştirilir.

İletişim sağlıklı olması, kişinin aldığı dil eğitimine; bunun sonucu olarak da dili kullanma becerisine bağlıdır. Bu sebeple bütün ülkeler, ana dili öğretimine büyük önem vermektedir. Ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde bu durum açıkça görülür. Çünkü bütün öğretimlerin temeli ana dili öğretimine dayanır.

Dil eğitiminin amacı, kişiye; okuma, yazma, konuşma ve dinleme adı verilen dört temel dil becerisini kazandırmaktır. Bu dört beceriden okuma ve dinleme anlama için gereklidir. Konuşma ve yazma ise anlatım için gereklidir.

Kişideki dil yeteneği, bu dört becerinin kazanılması ile ortaya çıkar. Okuduğunu ve dinlediğini anlayamayan; duygu ve düşüncelerini söz veya yazı ile anlatamayan kişinin dil eğitimine ihtiyacı vardır.

İletişimin büyük önem kazandığı günümüzde, gerek sözlü anlatımda, gerekse yazılı anlatımda kalite aranmaktadır. Bu kalite ise; ancak ana dili tam bilmek ve onu doğru kullanmakla sağlanır. Bu nedenle, ülkemizde ana dili eğitiminin amacını belirleyen ve bu amaçlara ulaşmak için hazırlanan Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitimi Programı'nda bu konuya büyük önem verilmektedir.

Bu araştırma, ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin, yazılı anlatım becerileri bakımından sözü edilen programdaki hedeflere ne derece ulaştığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

1.1. Problem Durumu

İnsanların birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan tek unsur dildir. Bu iletişimin sağlıklı olması da dil eğitime bağlıdır. Dil eğitimi ise kişilere; okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini kazandırmayı hedefler. Sözü edilen bu becerilerden dinleme ve konuşma becerileri, çocuğun okul öncesinden başlayıp okul sürecinde gelişen bir özellik taşır.

Okuma becerisi çocuğa ilköğretimin birinci sınıfında kazandırılır ve bunu takip eden süreçte geliştirilir.

Yazma becerisine gelince, ilkokul birinci sınıfta başlayan bu süreç ilköğretim boyunca devam eder; ortaöğretim ve yükseköğretim seviyesinde ancak istenilen seviyeye ulaşır.

Ne yazık ki öğrencilerimizin sınav kâğıtları, ödevleri ve diğer yazılı belgeleri incelendiğinde, yazılı anlatım becerisi bakımından olması gereken noktadan çok daha geride oldukları görülür.

Türkçe ile ilgili davranışların kazandırılmasına yönelik etkinliklere ilköğretimden yükseköğretime kadar, öğretimin her kademesinde yer verilmektedir. Buna rağmen varılmak istenen hedefe ulaşamadığı görülmektedir. Eğitim çevrelerinde de öğrencilerimize Türkçeyi yeterince öğretmediğimizden yakınanların sayısı hiç de az değildir. Yapılan pek çok araştırmanın sonuçları da bu görüşü doğrulamaktadır.

“Ortaokul, lise ve hatta üniversitelerden mezun olan gençlerin duygu ve düşüncelerini anlatabilecek duruma geldiklerini söylemek oldukça zordur. Üniversiteyi bitirip hayata atılan gençler arasında, bildiği bir konuda rahatlıkla kalem oynatan, gördüğü bir manzarayı anlatabilen kaç kişi vardır? Yaşadığı veya şahit olduğu bir hadiseyi, doğru bir şekilde dile getirebilenlerin ne kadar az olduğunu inkâr etmeyelim. Üniversite mezunu insanlarımızın, milletvekili, hatta bakan olmuş kimi

aydınlarımızın Türkçeyi kullanmadaki yanlışlıkları bilinen bir gerçektir” (Tural; 1979: 109) .

İlköğretimden üniversiteye kadar her aşamada yazılı anlatım bilgisi verildiği halde, insanlar bu bilgiyi günlük hayatlarında kullanıp beceri haline dönüştüremiyorlar. Dil eğitimi de bilgiden çok beceriyi gerektirdiği için verilen bilgilerin hiçbir işe yaramadığı görülüyor.

Çünkü, Tural’a göre (1979: 109) ne yazık ki ülkemiz insanları, dilekçelerini başkalarının yazdığı, konuşmalarını başkalarının hazırladığı, hatta mektuplarını başkalarına havâle eden insanlar ülkesidir.

“Toplumumuzda ‘Yazmak bir kabiliyet işidir, herkes yazamaz.’ Kanaati yaygındır. Hâlbuki yazmak bir kabiliyet işi değildir. Güzel yazmak kabiliyetle ilgili olabilir; ancak iyi ve doğru yazmak, Türkçeyi hatasız kullanmak herkesin yapabileceği bir iştir. Yazma tekniğini, dilin kurallarını bilen ve bu bilgileri sürekli uygulayan herkes, zamanla iyi ve doğru yazma alışkanlığı kazanabilir” (Özbay; 2002:180).

Toplumumuzda yazma becerisi ile yazma sanatını birbiriyle karıştıran pek çok kişi var. Bu yanlış anlama yüzündendir ki insanlar kendilerinin yazı yazamayacağı kanaatine varıyor. Durum böyle olunca da kişiler ya hiç yazmıyor; ya da seviyesinin çok altında yazılar yazıyor.

“Acaba niçin düşündüğümüzü ve duyduğumuzu yazı ile derli toplu anlatamıyoruz? Düşündüğünü ve duyduğunu karşısındakine derli toplu anlatabilmek ne bir meslek, ne bir sanattır. Bu, ortaöğretimden geçen her vatandaşın yapması gereken ve yapabileceği bir şeydir. Hikâye yazmak bir sanattır; fakat dün akşam başından geçenleri anlatabilmek sanat değildir” (Atay; 1953:45).

Kavcar’a (2000: 45) göre, dilimizin sözlü ve yazılı kullanımında akıl almayacak yanlışlıklar yapılıyor. Kurallarına uygun, doğru ve düzgün kullanılmıyor

Türkçe. İlköğretimden yükseköğretime kadar okullarımızda görülen Türkçe yetersizlikleri, üniversite öğrencilerimizde bile sık sık göze çarpan yazılı anlatım kusurları, bozuk cümleler ve söyleyiş yanlışları, resmî yazışmalarda göze çarpan anlatım kusurları, basın yayın organlarındaki akıl almaz özensizlikler, sokak ve caddelerde bulunana tabelalardaki yabancı sözcük hastalığı... Türkçemizin geleceği için önemli bir tehlike oluşturmaktadır.

Anadili eğitimi verilirken izlenen yanlış metotlar, öğretmen yetersizlikleri, araç-gereç eksikliği ve daha pek çok etken, öğrencilerin yazma becerisi kazanamamalarına neden oluyor. İlkokulda elde edilen bilgi ve beceriler de sürekli kullanılmadığı ve geliştirilmediği için zamanla körelme noktasına geliyor.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu tezin amacı; Bolu'daki ilköğretim okulu beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin hangi seviyede olduğunu tespit etmek ve ortaya çıkan sonuçlara göre Türkçe eğitimi ve öğretiminde yapılması gereken düzenlemeler için önerilerde bulunmaktır. Öğrencilerin yazılı anlatım becerisinin hangi seviyede bulunduğu tespitini, yeni araştırmalara kaynaklık edebilir. Bunun yanında, ders öğretmenlerinin yaklaşımlarında ve öğrenci başarılarının gelişmesine yardımcı olacağı beklenmektedir. Bu sebeplerden dolayı yapılan araştırma önemlidir.

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Bu nedenle insan, içinde bulunduğu sosyal toplumun diğer bireyleriyle iletişim kurmak durumundadır. Bu iletişimi ise dil vasıtasıyla gerçekleştirir.

Dil eğitiminin temel amacı, kişilerin düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesidir. Dille iletişimin bir yönünü anlatma, diğer yönünü anlama oluşturur. Bu nedenle ülkelerin eğitim sistemlerinde dil eğitimine, özellikle ve öncelikle ana dili eğitimine büyük önem verilir. Yetişmekte olanlara dilin çok iyi bir şekilde öğretilmesi için çalışılır. Çünkü dil, kültürün temel ögesidir ve insanları birbirine yaklaştıran en güçlü araçtır.(Kavcar; 1999: 51)

İlk insandan günümüz insanına kadar, iletişim kurmak için pek çok araç kullanılmış olsa da en etkili iletişim aracı sesli-sözlü insan dilidir. İnsan dili ile anlatılamayacak hiçbir kavram yok gibidir. Buna göre, kişinin iletişim yeteneğini büyük ölçüde, onun dili kullanabilme becerisinin belirlediği söylenebilir.

İletişim sürecinin, gönderen, mesaj, kanal ve alan olmak üzere dört temel ögesi bulunmaktadır. Dil açısından bakıldığında, gönderen, mesajını ya konuşarak ya da yazarak gönderebilir; alan ise mesajı ya dinleyerek ya da okuyarak alabilir. Bu durumda, gönderenin sözlü ya da yazılı anlatım; alanın ise dinlediğini ya da konuştuğunu anlama becerilerine hakim olması gerekmektedir. İletişim sürecinde, gönderenin her zaman sözlü ya da yazılı anlatımdan biriyle idare etmesi ve her zaman gönderen durumunda kalması düşünülemez. Bundan dolayı, toplum içindeki tüm bireylerin, sözlü ve yazılı anlatım ile dinlediğini ve konuştuğunu anlama becerilerine hakim olması gerekmektedir. Aksi durumda, sağlıklı bir iletişimden söz etmek mümkün olamaz.(Yangın; 1999: 2)

Öğrenildiği halde kullanılmayan ve beceriye dönüştürülmeyen dil bilgileri zamanla unutulur. Çünkü dil, kullanıldıkça gelişen bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, dil becerileri ile ilgili davranışların kalıcılığı sürekli bir çabayı gerektirir.

Tekin (1980:21)'e göre, “Kişinin iletişim yeteneğini büyük ölçüde, onun, iletişim aracı olan dili kullanabilme becerisi belirler” demektedir. Dili mükemmel seviyede kullanan insanların, toplumla iletişiminin çok sağlıklı olduğu görülmektedir. Dilini tam olarak etkili ve verimli bir şekilde kullanamayan bireylerin, içinde buldukları toplumla etkili bir iletişim içerisine girmeleri mümkün değildir. Dolayısıyla dili kullanma ile, iletişim kurma arasında sıkı bir bağ vardır.

Tekin (1980:21)'e göre , “Türkçe derslerinin dili etkilice kullanabilme” becerisini geliştirmedeki etkisi, en belirgin olarak, öğrencilerin “okuduğunu anlama” ve “yazılı anlatım” becerilerine sahip olma derecesiyle belirlenebilir.

Türkçe eğitimi, dört temel becerinin geliştirilmesine dayanır. Bu beceriler anlamaya yönelik okuma ve dinleme; anlatmaya yönelik konuşma ve yazma becerileridir. Bu beceriler arasında çok sıkı bir bağ vardır. Birisi eksik olursa, anadili eğitimi de eksik olmaktadır. Okullarımızda Türkçe derslerinde yapılan tüm çalışmalar, bu dört beceriyi kapsamaktadır. Tam bir Türkçe eğitimi için, bu becerilerin eksiksiz geliştirilmesi gerekmektedir.

İnsanlarımıza özellikle doğru konuşma, düzgün yazma, duygu ve düşüncelerini pürüzsüz anlatma becerisi kazandırma konusuna özenle eğilmek zorundayız. Çünkü üniversitede okuyan gençlerimizin büyük çoğunluğunda bile önemli dil ve anlatım kusurlarıyla karşılaşılıyor.(Kavcar; 1999: 52)

Anlama ve anlatma becerisi, öğrenim yaşamları boyunca öğrencilerin bütün derslerdeki başarılarını etkiler. Okuduğunu çabuk, doğru ve tam olarak anlayabilen; duygu, düşünce, izlenim ve tasarımlarını, belli bir maksada yönelik olarak açık ve anlaşılır biçimde yazıyla ifade edebilen öğrencilerin hemen her derste başarılı olma olasılığı yüksektir. Aslında, birçok dersteki başarısızlığın temelinde, okuduğunu anlayamama ve öğrendiğini anlatamama yatmaktadır.

Balyemez 'e (2004: 24-25) göre ilköğretime devam eden bir öğrenci yeni yürümeye başlamış bir çocuğa benzer. Yürümeyi yeni öğrenen bir çocuğun koşmasını beklemek ne kadar yanlışsa, ilköğretim çağındaki bir öğrencinin mükemmel yazılar ortaya koymasını beklemek de o kadar yanlıştır. Acaba bu imkânsız mıdır? Hayır. Düzenli çalışmalarla, yazma yeteneği olan öğrencilerimiz çok güzel yazılar yazabilir.

İlköğretimin ana hedefi, kişinin hayatta ihtiyaç duyacağı bilgi ve becerileri kazanmasını sağlamaktır. Yazılı anlatım açısından bakıldığında, Türkçe derslerinde çocuğa, hayatta ihtiyaç duyacağı temel yazma bilgi ve becerilerini kazandırmak gerekir.

1.3. Problem Cümlesi

Bolu'daki ilköğretim beşinci ve ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri ne seviyededir?

1.4. Alt Problemler

1. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında ailenin ve yakın çevrenin etkisi var mıdır?
2. Yaşanılan çevrenin (köy-belde-şehir) yazılı anlatıma etkisi ne derecedir?
3. Çok kitap okuyan öğrencilerle az kitap okuyan öğrencilerin yazılı anlatımlarında fark var mıdır?
4. Velilerin eğitim düzeylerinin öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine etkisi nedir?

1.5. Varsayımlar

1. Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin gelişmesinde ailenin ve yakın çevrenin etkisi vardır.
2. Yaşanılan çevrenin özellikleri, öğrencilerin yazılı anlatımlarında etkilidir.
3. Öğrencilerin yazılı anlatım becerileri ile okuma alışkanlıkları arasında olumlu yönde doğrudan bir ilgi vardır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2004–2005 eğitim-öğretim yılı ile,
2. Bolu ili ile,
3. Bolu-Merkez Koç İlköğretim Okulu, Bolu-Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu ve Bolu-Mudurnu Yatılı Bölge İlköğretim Okulu ile,
4. Bu okulların beşinci ve sekizinci sınıf öğrencileri ile ,
5. Örneklem seçilen kırk öğrenci ile,
6. Örneklem giren öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin ölçülmesi ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

“**Dil:** İnsanların duygularını ve düşündüklerini bildirmek için kelimelerle, yazıyla veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan”(Türkçe Sözlük: TDK, S.280).

“**Dil:** Duygumuzdaki hayâlimizdeki, düşüncemizdeki, davranışımızdaki ince mimarinin kelimeye dönüşmüş halidir”(Tural ,2000: 160).

“**Ana Dili:** Ana dili terimi, her zaman çocuğun annesinin dili anlamında kullanılmaz. Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevrelerde öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin bir toplumda en güçlü bağlarını oluşturan dildir”(Göğüş, 1978:1).

“**Yazılı Anlatım(Kompozisyon):**Öğrencilere duygu ve düşüncelerini belirli bir sıraya koyup açık, etkili ve yazı kurallarına uygun bir biçimde anlatmalarını öğretmek amacı güden ders, bu dersle ilgili yazılı çalışma”(Türkçe Sözlük: TDK, S.280).

“İlköğretim Okulu: Birkaç öğretim basamağından oluşan örgün eğitim sisteminin, okumayı, yazmayı, aritmetiği, iyi bir yurttaş olmak için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran sekiz yıllık ilk basamağı”(Türkçe Sözlük: TDK, S.485).

“İletişim: Her anlaşmanın içinde bir iletişim vardır. Bir duygunun, düşüncenin, hayâlin başkalarına aktarılması, kelimelerin anlamlı birlikler haline getirilmesi ile mümkündür. Kelimelerin anlamlı birlikler halinde, başka insanlara duygu, düşünce ve hayâl taşımaya iletişim diyoruz”(Tural, 1998: 22).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Bu bölümde kuramsal açıklama olarak dil, ana dili öğretimi, Türkçe eğitiminin amaçları ile yazılı anlatım ele alınmış, ayrıca konu ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Dil

Temel görevi, insanlar arasındaki anlaşmayı sağlamak olan dilin çeşitli tanımları yapılmıştır. Dilin ortak bir tanımının yapılamayışındaki sebep, onun çok yönlü bir işleve ve karmaşık bir yapıya sahip olmasıdır. Bu nedenle dil bilimciler, konuya değişik açılardan bakmışlar ve ortaya yüzlerce dil tanımı çıkmıştır. Bu tanımlardaki ortak nokta, dilin bir iletişim aracı olmasıdır.

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük'te (1998: 280) dil, insanların duygularını ve düşündüklerini bildirmek için kelimelerle, yazıyla ve işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan olarak tanımlanır.

Aksan'a (1998: 55) göre dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir.

Dil, gizli anlaşmalar sistemidir. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti bütünleştiren ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yargı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir. (Ergin; 1990: 4)

Dil, bir iletişim vasıtasıdır. Aynı zamanda dil, toplum içerisinde yer alan fertleri kenetleyen, onları bir arada tutan bir sistemdir. Bunun yanı sıra, bir milletin oluşturduğu kültür dokusunu koruyan, onu gelecek nesillere aktaran en donanımlı ve

etkili yoldur. İnsanın duygu ve düşünce sistemini yönlendiren ve geliştiren de dildir. Bir milleti millet yapan, onu diğer milletlerden ayıran en önemli unsur yine dildir.

Dil, duygumuzdaki, hayâlimizdeki, düşüncemizdeki, davranışımızdaki ince mîmârinin kelimeye dönüşmüş dünyasıdır. (Tural; 1998: 97)

Kelimeye dönüşen ve adına dil dediğimiz bu dünyada yaşamak, ancak onun kurallarını bilmeye ve uygulamaya bağlıdır. Bunun için de dil eğitimi gereklidir.

Kişi, ana dilini, dört temel beceride (okuma-yazma-konuşma-dinleme) istenilen düzeyde kullanamazsa etkili ve sağlıklı bir iletişim yapamaz.

Aktaş'a (2001:162) göre, insanın başlangıçtan günümüze hiçbir zaman değişmeyen problemlerinden biri dildir. Çünkü dil yalnızca iletişim vasıtası değil insana psikolojik hüviyet, topluma kimlik kazandıran unsurlardan biridir. Çünkü dil, akış halindeki toplum hayatını hem şekillendirir hem de ifâdesine vasıta olur. Çünkü dil, en uzak geçmişten hâle ve gelecek zamana uzanan hem insanî hem de topluma ait tabîî kimliktir. Çünkü insan denen bilinmeyene açılan dikkate değer ve en güvenilir kapı dildir.

İnsanların dili kullanma yeteneği sadece kendilerini ilgilendirmez. O insanın anlaşma içinde olduğu bütün insanları etkiler. Çünkü iletişimde dil, mesajı ileten kadar, mesajı alan kişiyi de ilgilendirir. Söylenenlerin ve yazılanların kıymeti; dinleyeninin veya okuyanın anladığı kadarıyla sınırlıdır.

Bir dili doğru kullanma, bilgiden çok beceri ile ilgilidir. Bir dile ait kuralları bilmek dil bilgisiyle, o dili kullanarak iletişim sağlamak ise dil becerisiyle ilgilidir.

Göğüş'e (1983: 41) göre bir dili konuşup yazmak bilgiden çok beceri niteliğini gösterir. Karşımızdaki bir insana, zihnimizde doğan kavramı bildirirken, sözcüklerin söylenmesine, akciğerden dudaklara dek, gırtlak, dil, damak, yumuşak

damak, dişler başka değişle bütün söylem örgenleri katılır. Kullandığımız sözcüklerin söylenebilmesi için bu örgenlerin, bunları söyleme alışkanlığı kazanmış olması gerekir. Bu alışma işi, ana dilimizi kullanmaya başladığımız, ortalama iki yaşından başlamış, yaş ilerledikçe gelişerek sürmüştür.

Dil eğitimi, bütün milletlerin üzerinde hassasiyetle durdukları bir husustur. Dil eğitimi, bütün dünyada müstakil bir ilim sahası olarak kabul edilmiştir ve bu doğrultuda çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizde de dilin öğretimine verilen önem, çocuklarımızda kuvvetli bir dil şuurunun oluşmasına hizmet edecek; aynı zamanda onların milli benlik ve kültürel kimlik kazanmalarında etkili bir vazife icra edecektir. (Karakuş; 2000: 5)

Dil eğitimi yapılırken öğrencilere dil sevgisi ve dil bilincinin kazandırılması gerekir. Öğrenciye dil sevgisini verecek ve ondaki dil bilincini geliştirecek olan da öğretmenlerdir. Bu sebeple bütün öğretmenlere, dil eğitimi hususunda önemli görevler düşmektedir.

2.2 Ana Dili Öğretimi

İnsanların dil yeteneğinin temelinde ana dili eğitimi yatar. Eğer kişi, ana dilini tam öğrenmiş ve kurallarına uygun olarak kullanıyorsa bu eğitimi almış demektir.

Ana dili kazanımı, kişinin yetiştiği çevre ile doğrudan ilgilidir. Çünkü ana dilin kazanıldığı ilk yer, aile ve yakın çevredir.

Aksan'a (1998:81) göre ana dili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyin bir toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.

Bir dildeki kelimeler ve kelime dizileri üzerinde o milletin bütün fertleri anlaşmalar yapmış durumdadırlar. Bu anlaşmayı her kavim ayrı şekilde yapmış böylece her kavmin ayrı bir dili olmuştur. Her milletin zevkine, düşünce yapısına, zevk ve eğilimlerine göre dilleri meydana getirmiştir. Nesneleri eşyayı her millet ayrı ayrı seslendirmiş böylece milletlerin dilleri ortaya çıkmıştır. Çocuk taklitle başlayan kelimelere öğrenme döneminde kavramlar kafasında yer ettikçe dil öğrenme dönemine yavaş yavaş bilinçli bir şekilde geçer. Böylece iç dünyası ile dış dünyasını birbirine bağlayan dil ortaya çıkar. Yakın çevreden duyduğu kelimeleri taklit etmeye çalışan çocuklar zamanla, o kelimelerin boş ses kalıplarından ibaret olmayıp anlamları olduğunu kavramaya çalışır. Zihninde belirli tasavvur ve düşüncelerle şekil alan kavramlar, dış dünyaya aktarılırken, ses kalıpları olan kelimeler için de birtakım anlamlara dönüşürler. Kelimeler bu anlamlarla dolgunluk ve değer kazanırlar. Düşünce sistemi içindeki kavramları, birbirleriyle bağlantılı anlamlı kelimeler ve kelimelerden kurulmuş cümleler halinde dışarıya vuran çocukta konuşma yavaş yavaş başlar ve dili öğrenir. (Korkmaz: 1980: 4)

Ana dili eğitiminin amacı, çocuğun aile ve yakın çevresinde öğrenmeye başladığı bu dili, kişinin toplumdaki iletişim ihtiyacını karşılayabilecek nitelikte geliştirmektir.

Ana dili bireylerin everene bakış açısını belirlediği gibi onların düşünce ve çevresinin oluşturucusu hem de değişkenidir. Öyle ki bir birey ancak bir dilde, kendi öz dilinde açık seçik düşünüp anlatabilir. Ana dili, bireyleri birbirine bağlayan, bir toplumu gelişigüzel bir insan yığını olmaktan çıkartıp uluslaştıran en önemli etkenlerden biridir. Aynı ana dili soluyanlar, aynı ana dilin havasını bilinçaltına indirmiş olanlar arasında bir yakınlık doğar. Bu, ana dilin insan kişiliğini biçimlendirmedeki etkisinden, evrene bakış açılarının ortaklığından ileri gelir. (Erik:1991: 32)

Okul hayatının başlaması ile çocuk, ana dilinin kurallarıyla karşılaşır. Bu kuralların öğretilmesi aşamasında kullanılan terimler, tercih edilen yöntemler ve araç gereçler, çocuğun üzerinde olumsuz bir etki yapabilir. Çünkü ailesinde hazır bulduğu

ve doğal bir ortamda öğrendiği dili, okulda kurallar çerçevesinde öğrenmek çocuklara sıkıcı gelmektedir.

Beş altı yaşından sonra, çocuğun sosyal çevresi genişlemektedir. Artık o döneme kadar edindiğinden daha fazlasına ihtiyacı vardır. Dil, dinleme ve konuşma becerileriyle sınırlı değildir; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünüdür. Çocuğun bu döneme kadar kazanmış olduğu dinleme ve konuşma becerilerini daha da geliştirmek, üzerine okuma ve yazma becerilerini de katmak konusunda görevi eğitim kurumları devralmaktadır. Okullarda bu görev, birey olarak, öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan öğretmene düşmektedir. Dil ile ilgili istendik bilgi, beceri ve alışkanlıkları bireyin kazanması için, eğitimin hedeflerinin belirlenmesi, hedefleri gerçekleştirici nitelikte öğretme-öğrenme ortamlarının düzenlenmesi ve elde edilen ürünün kalite kontrolünün yapılması gerekmektedir. (Yangın; 1999: 2)

Ana dili öğretiminin nasıl olacağı MEB İlköğretim Programı'nda (1995:59) şöyle belirtilmiştir: Çocuk, ana dilini önce aile ve çevresinden edinir. Farkında olmadan dil becerileri kazanır. Çeşitli sosyoekonomik çevrelerde yetişen çocukların dil düzeylerinde farklılıklar oluşur. İlköğretim döneminde okul, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda, önce bir sistem içine sokar ve yavaş yavaş öğrencilere dilin kurallarını sezdirir; onların, dillerini bu kurallara uygun olarak kullanmalarında bir bilince varmalarını sağlar.

Ana dili öğretiminin süresi ilköğretimle sınırlı değildir. Çünkü kişi, hayatının her döneminde yeni durumlar, yeni olaylarla karşılaşacak ve bunları ifade etmek için de ana dilinin o sonsuz deryasından damlalar arayacaktır.

Göğüş'e (1983:41) göre dil, belli bir yaşta öğrenilip bitirilen bir bilgi ve beceri alanı değildir. Çocuk ana dilini ailesi ve çevresinden, belli varlıkların adları, bunlarla ilgili eylemleri, nitelikleri gösteren sözcükleri tanıyarak, söyleyerek öğrenmeye başlar; bu bilgi ve becerisi, zihin gelişimi ile birlikte, okulda öğrendiği bilgilerden gelen sözcükler ve terimlerle artar. Öğrenimi, yaşantıları, düşünme yeteneği ilerledikçe gelişir. Bu gelişmenin sonu yoktur; ana dilinin bütün

sözcüklerini, terimlerini bilen, hele kullanan insan yok denebilir. Bu niteliğinden dolayı, ana dili eğitimi yükseköğretimde de sürer. Ana dilinin bilgiden çok beceri olma niteliği, bu eğitim programını saptarken, yapılacak çalışmaları, uygulanacak yöntemi de belirler. Ana dili eğitimiyle çocuğa, anlam ve duyguya göre vurgulayarak doğru ve düzgün bir okuma; iyi dinleme; okuduğunu, dinlediğini tam ve doğru anlama; doğru konuşup doğru yazma; yeterli bir söz dağarcığı kazanma; dil kurallarını öğrenip uygulamaya çalışma; okuduğu yazı ve yapıtlardan zevk almak ve değerini anlamak beceri ve yeteneğini kazandırma amaçlanır. Bu becerilerin ve alışkanlıkların gelişmesi ise uzun çalışmalar, yinelemeler ister. Bundan dolayı, ana dili eğitim programları, fizik, tarih vb. dersler gibi, belli yıllarda öğrenilip bitirilecek konular değildir, spor gibi uzun süre alıştırmalarla kazanılacak becerilerdir. Bu nedenle ana dili programları, daha çok amaçları belirler; konu belirleme ancak dil bilgisi, yazın sanatı alanlarında olabilir.

Ana dili eğitiminde anlatımın büyük önemi vardır. Çocuğun kazandığı beceriler ancak konuşma ve yazma ile keşfedilir ve eğitim sürecindeki gelişmeler buna göre şekillenir.

Karadağ'a (2000:183) göre ana dilini doğru ve etkin şekilde kullanabilen birey, toplum içinde saygın bir yer edinir. Dil düzeyi yüksek olan kişiler her alanda başarılı olabilir. Düşünme ve düşündüklerini aktarma işlemi, insana özgü bir özellik olarak karşımıza çıkar. Dil, düşünmenin mutlak şartı olmamakla birlikte, en önemli araçtır. Belleğimizdeki kavramlar aynı zamanda düşünme sınırlarımızı da belirler. Ana dilinde yeterince kelime hazinesine sahip olmayan bir kişiyle, ana dilini etkin bir şekilde kullanabilen kişinin hayatı algılaması ve yorumlaması arasında büyük farklılıklar olacağı bir gerçektir.

Görülüyor ki bir toplumda iletişimin sağlıklı olması, o toplumdaki kişilerin ana dilini kullanma düzeyleri ile doğrudan ilgilidir. Bu sebeple bütün ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de ana dili öğretimine büyük önem verilmektedir.

2.3 Türkçe Eğitiminin Amaçları

Eğitimde amaç, kişi ya da kişilere istenilen tutum ve davranışları kazandırmaktır. Dil eğitiminin amacı ise, öncelikle kişinin toplumun diğer bireyleri ile olan anlaşmasını sağlamaktır.

Eğitimin asıl gayesi, çocuğu mensubu bulunduğu toplumun medeniyet dünyasındaki yerini iyi tespit eden, içinde yaşadığı toplumun kıymet hükümlerini tanıyan, benimseyen; “milli benlik” ve “kültürel kimlik” kazanmış bir fert olarak toplumla uyum içinde yaşayan insan haline getirmek; başka bir deyişle onun sosyalleşmesini sağlamaktır. Çocuğu toplumun seçkin bir insanı yapmak ve onu sosyalleşmesini sağlamak için en uygun yol ana dilini öğretmektir. Gördüğünü tanıyan, dinlediğini ve okuduğunu anlayan, anladıklarını etkili bir biçimde anlatan insan haline getirmek için en uygun araç Türkçe-Dil Bilgisi, Türkçe-Kompozisyon ve edebiyat dersleridir. Bu derslerle, dil becerileri dediğimiz dinleme, okuma, konuşma ve yazma yeteneğini geliştirmek, dili kullanma alışkanlığını kazandırmak mümkündür.

Türkçe eğitiminin özünde de bu amaç yatmaktadır. İletişimde Türkçe’yi kullanan herkese bu eğitimi vermektir. Türkçe eğitiminin amaçları, yöntemleri, hedef kitleye kazandırılacak davranışlar Temel Eğitim Okulları Türkçe Programı’nda açıkça belirtilmiştir.

Sözü edilen bu programda Türkçe eğitiminin amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

Temel eğitim Okulları’nda Türkçe öğretiminin amacı, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;

2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca, uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçe'yi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;
5. Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;
7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;
8. Onlara, bilimsel, eleştirci, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir.

Bu amaçlara ulaşmak için ana dili eğitiminin her aşamasında titiz bir çalışma gerekir. Çünkü ana dilini iyi kullanmayan bir öğrencinin diğer alanlarda da başarılı olması beklenemez.

Eğitim çarkımızı çocuklarımızın parlak zekâlarını işleterek döndürmenin yolu öncelikle Türkçe eğitiminin kalitesini yükseltmekten geçer. Bunun için de, sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri başta olmak üzere bütün öğretmenlere görev düşmektedir. Aslında eğitimin Türkçe yapıldığı okullarda bütün öğretmenler birer Türkçe öğretmeni sayılır. Çünkü her öğretmen kendi branşıyla ilgili Türkçe kelimeler öğretmektedir. Böylece bütün öğretmenler bir bakıma Türkçe öğretmeni hüviyeti taşımaktadır. Zaten Türkçe, okuldaki bütün öğretmenlerin verdiği derslerle gelişmektedir. Türkçe öğretmenimizin verdiği ders diğer dersleri, diğer öğretmenlerimizin verdiği dersler de Türkçe dersini

desteklemektedir. Elbette bütün bunlar arasında Türkçe en çok edebiyatla ilgisi olan bir derstir. Edebiyat denince de sadece lisedeki edebiyat dersleri akla gelmemelidir. İlköğretimdeki Türkçe dersleri de birer (çocuk) edebiyat dersi hükmündedir.(Adıgüzel; 2004: 10)

Okullarda Türkçe dersleri işlenirken öğretmenlerin bazı ilkelere dikkat etmesi gerekir.Kavcar ve Diğerleri (1998: 9) bu ilkeleri şöyle sıralar:

- ❖ Dil, doğal bir ortam içinde öğretilmelidir.
- ❖ Öğretimde çocuğun kendi dilinden hareket edilmelidir.
- ❖ Türkçe öğretiminde bütün derslerden yararlanılmalıdır.
- ❖ Değişik dil çalışmaları arasında sıkı bir ilişki kurulmalıdır.
- ❖ Çeşitli ders araç ve gereçlerinden yararlanılmalıdır.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde, programda belirlenen hedeflere ulaşmak için bazı yöntem ve teknikler kullanılır. Dünyada dil öğretiminde kullanılan birçok yöntem geliştirilmiştir. Geliştirilen bu yöntemler Türkçe öğretimi için de kullanılır. Ancak unutmamak gerekir ki her dil, kendi mantık yapısına uygun metotlarla öğretilmek zorundadır. Bu sebeple Türkçe öğretiminde, Türkçe'nin mantık dokusuna uygun metotlar tercih edilmelidir. Seçilen bu metotların aynı zamanda hedef kitleye, yani çocuğun yapısına uygun olması gerekir.

Türkçe derslerinde öğrencilerin dil gelişimi bakımından bireysel durumları ve kişisel özellikleri her zaman göz önünde tutulmalıdır. Bildiğiniz gibi, çocuğun dili, önce yaşına, sonra da içinde büyüdüğü toplumsal çevrenin koşullarına göre bazı ayrılıklar gösterir. Hatta, bazen aynı yaşlarda bulunan ve birbirine az çok benzer toplumsal koşullar içinde yetişen çocuklar arasında bile dili kullanım bakımından ayrılıklar görülebilir. (Kavcar ve Diğerleri; 1998: 10)

Dil eğitiminin temelinde yatan ihtiyaç kişinin sağlıklı iletişim kurması olduğundan, değişen hayat şartlarında da onun her türlü iletişim ihtiyacını karşılamak gerekir.

Göğüş'e (1983: 40) göre Türkçe eğitimi, çağdaş yaşamın gerekleri de göz önünde tutularak verilir; bu günün yurttaşı gazete okuyarak, radyo dinleyerek, televizyon izleyerek haber ve bilgi alacak, yazışmalarını yürütecek, mesleğinde ilerlemek için yayınları izleyecek, yazın ürünlerini okuyup zevk alacak, insanı, onun bugünkü yaşamını ve sorunlarını tanıyacaktır. Bunlardan yalnız birinin, örneğin okuma becerisi, alışverişe yetecek ölçüde bir konuşma ve yazışma becerisi ya da yüksek katman insanlarına yaraşır bir yazın bilgisi ve zevki verilmesi, ana dili eğitimini demokratik amacından saptıracağı gibi, bugünün toplumunda yaşam gereksinimlerini de yeterince karşılayamaz.

Yangın (1999: 5) Türkçe derslerinde kullanılacak yöntemlerde bazı özelliklerin bulunması gerektiğine inanır.

- Bilgiyi edinme sürecinde geçirilen yaşantılar, bu bilginin kalıcılığını etkileyen önemli unsurlardan biridir. Öğrenciler için, kendilerinin ortaya çıkardıkları bilgiler, kendilerine doğrudan sunulan bilgilerden daha kalıcıdır. Bunun için öğrencilerin bilgiyi kendilerinin bulmalarını sağlayan yöntemler tercih edilmelidir.
- Beceri kazanma, uygulama yapmakla gerçekleşebilir. Türkçe derslerinde öğretmen, öğrenciyi etkinlikleri yapan duruma getiren bir rehber olmalıdır. Bundan dolayı yöntem, öğrencilerin kazandıkları bilgiyi kullanmalarını sağlamalıdır. Örneğin; öğrencilere konuşma becerisinin kazandırılması için, öğretmenin konuşması değil, öğrencilerin kendilerinin konuşmaları gerekmektedir. Öğrenciler konuşurken, öğretmen onları kontrol etmeli ; eksikleri tamamlamalarını ve yanlışları düzeltmelerini sağlamalıdır.

- Beceri öğrenmede davranışlar, yönlendirilmiş alıştırmalarla geliştirilmektedir. Bunun için, beceri öğretiminde tekrarın önemi büyüktür. Öğrencilere kazandırılan davranışların kalıcı hale gelmesi de bunların değişik durumlar içinde tekrarlanmasını gerektirmektedir. Öğrencilerin söz konusu davranışı tekrar tekrar yapmalarını sağlamalıdır. Ancak bu tekrarlar yoluyla öğrenciler davranışı alışkanlık haline dönüştürebilirler. Tekrar alıştırmaları sırasında, öğrencilerin sıkılmamaları ; etkinliklere isteyerek katılmaları sağlanmalıdır. Bunun için yöntem, öğrencilerin ilgilerini çekmeli, hoşlarına gitmelidir.

- Öğrencilerin yalnızca duyarak değil, görerek de uyarıcıları algılamalarını sağlayacak araç ve gereçlerin kullanımına elverişli yöntemler seçilmelidir.

- Seçilen yöntem, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Örneğin, somut işlemler dönemindeki çocuklar işbirliğine dayalı etkinliklere zevkle katılırlar. Öte yandan rekabet içinde kazanma duyguları da gelişmektedir. Özetlemek gerekirse bu yöntemler, öğrencinin öğretme-öğrenme sürecine aktif olarak ve isteyerek katılımını sağlamalı; kimi zaman bireysel öğrenmeye, kimi zaman da rekabete ya da işbirliğine dayalı öğrenmeye dönük etkinliklere ortam hazırlamalı; öğretmenin zamanında kontrol etmesine uygun olmalıdır.

Bilindiği gibi Türkçe öğretimi, ilköğretim okullarında yapılmaktadır. İlköğretim okullarında bu işi 1 – 5. sınıflarda sınıf öğretmenleri; 6- 8. sınıflarda ise Türkçe öğretmenleri yapmaktadır. Türkçe dersi ilköğretim 1- 3. sınıflarda 12 saat; 4- 5. sınıflarda 6 saat; 6- 8. sınıflarda ise 5 saat olarak belirlenmiştir.

Türkçe öğretimi bu ders saatleri ile sınırlı olabilir; ancak Türkçe eğitimine her öğretmenin önem vermesi ve tüm derslerde Türkçe'nin kurallı olarak kullanılmasına özen gösterilmesi gerekir.

2.4 Yazılı Anlatım

Dört temel dil becerisinden biri olan yazılı anlatımın insanların iletişimde büyük bir yeri vardır. İnsanlar yazıyı icat ettikten sonra, sözlü anlatımın yanı sıra yazılı anlatımı da kullanmaya başlamışlardır.

Kişi, amacını söz ya da yazıyla anlatabilmek için zihninde düşüncelerini belirler, düzenler, kelimeler seçer, cümleler kurar, etkin anlatım yolları arar. Bir dili kazanmış sayılmak için, o dille duygu ve düşüncelerini sözlü veya yazılı olarak anlatabilmek gerekir. (Göğüş; 1978: 167)

İletişimde yazılı anlatımın sözlü anlatıma göre bir çok farklı yönü vardır. Öncelikle yazılı anlatım, dili daha dikkatli kullanmayı gerektirir. Böyle olunca da kişi, ister istemez o dilin kurallarını öğrenmeye yönelir. Hiç şüphe yok ki yazılı anlatımın en büyük özelliği kalıcı olmasıdır. Bu konuyla ilgili olarak ünlü Fransız yazar Emile Zola şöyle der: “Ancak yazıya geçmiş düşüncelerin değeri vardır. Geriye kalanlar rüzgarın alıp götürdüğü bir saatlik kuru hayalden başka bir şey değildir.”

Yazı icat edilmeseydi, neleri kaybedeceğimizi acaba hiç düşündük mü? Fiziğin, kimyanın kanunlarını, matematiğin teoremlerini keşiflerin adreslerini, icatların formüllerini bir yerlere yazmasaydık, bunları tespit etmeseydik, bu gün ulaştığımız refah seviyesine gelebilmemiz mümkün olur muydu? Elbette hayır. Düşünün, bulun, yapın ve kaybedin. Sonra? Sonrası malum. Bunların hepsinin yeni nesillerce yeniden aranması, bulunması ve yapılması gerekecekti. Yani insanlar, kendi oluşturduğu kıymetlerden kısa bir süre faydalanacak, fakat bunların ömrü, kendi ömürleriyle sınırlandırılmış olacaktı. Bu kadar önemli olan yazılı iletişimin, bütün kurallarına uygun olarak gerçekleşmesinin gereği kendiliğinden ortaya çıkar. Kalıcılık gibi mükemmel bir niteliğin, kendinden beklenen büyük faydaları sağlaması için, onu alabildiğince kusursuz bir seviyede kullanmak üzere, özel bir gayret gösterilmesi lazımdır. Bu kurallara uymayan yazılı iletişimin, zamana karşı duramayıp, kısa sürede kaybolup gitmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Yazılanların ne

kadarının, zamanın bu hassa eleğinden geçmeyi başarıp geleceğe ışık saçmaya devam etmesi, bu işlemin kurallarına uygun olarak yapılmasına bağlıdır.

Her ne kadar insanlar, iletişim kurarken sözlü anlatıma ağırlık verseler de bu yazılı anlatımın önemini azaltmaz. Çünkü yeri gelir ki anlatımda söz, zayıf ve yetersiz kalır.

Duygu, düşünce, görüş ve hayallerin sözle ifade edilmesi yeterli değildir. İletişimde yazı da çok önemlidir. Yazmak, insanın günlük çalışmalarında olduğu kadar, meslekteki bilgilerini başkalarına aktarmak açısından da bir ihtiyaçtır. Yalnız edebiyatla uğraşanlar değil, diğer alanlarda çalışanlar da yazma ihtiyacı duyarlar. Yazma, konuşmanın birtakım sembollerle tespit edilmesidir. Yazma da konuşma gibi bir ihtiyaçtan doğmuş ve hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İnsanlar duygu, düşünce, istek ve tasarımlarını, hayallerini başkalarına aktarmak, uzaktakilere duyurmak, gelecek nesiller ulaştırmak isterler. Bunun için de yazıya başvururlar. (Özbay; 2002: 173)

Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda (6.- 8. sınıflar) anlatım konusuna büyük önem verildiği görülmektedir. Söz edilen programda anlatımın özel amaçları şöyle belirlenmiştir:

Öğrencilere:

1. Kendinin, öğretmenin, aile bireylerinin adlarını, ev ve okul adreslerini söyleyip yazabilme;
2. Düzeyine uygun sorular düzenleyebilme, sorulara karşılık verebilme;
3. Bilinen kısa bir masalı, bir öyküyü, izlenen bir olayı, düzeye uygun bir filmi, öğrenilen bir yeri anlatabilme;
4. Sınıfta ya da bir topluluk önünde işitilebilecek anlaşılabilir gibi, güçlük çekmeden, kelimeleri yerli yerinde kullanarak konuşabilme;
5. Bu yaş grubunun kullanmaları gereken yazım kurallarını uygulayabilme, noktalama işaretlerini kullanabilme;

6. Birlikte çalışabilme, işbirliği yapabilme ve yardımlaşma; beceri ve alışkanlıklarını kazandırmaktır. (TD 2098;1981:)

Bu amaçlara ulaşabilmek için ilköğretim okullarında yazılı anlatım çalışmaları yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmalarda da öğrencilere bazı davranışların kazandırılması hedeflenmektedir. Bu davranışlar seviyelere göre değişiklik gösterir.

Araştırmamızın örneklemini olan ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıfta öğrencilere yazılı anlatım becerisi bakımından kazandırılacak davranışlar Türkçe Eğitim Programı'nda (TD 2098; 1981:) şu şekilde belirlenmiştir:

İlköğretim beşinci sınıfta yazılı olarak ;

1. Sınıfça yapılan anlama etkinliklerinde varılan sonuçları 5-6 basit cümle ile anlatabilmek;
2. 6-7 kelimelik bir soruya karşılık verebilmek;
3. Ödevlerinde yerine göre 5-7 kelimelik cümleler kurabilmek;
4. İzlenen düzeye uygun bir filmi, okunan ya da dinlenen 200-300 kelimelik bir olay yazısını (masal, öykü, anı, gezi vb.) özetleyebilmek, ana fikrini belirtebilmek;
5. Okulda ve çevrede yaşanan önemli olayları ve özel günlerde (milli bayramlar, törenler vb.) görülen, yaşanan ve izlenenleri kısaca (3-4 paragrafla) anlatabilmek;
6. 5-6 cümlelik istek, ısmarlama, kutlama, teşekkür, çağrı yazıları, zarf üstü yazabilmek;
7. Dilekçe, telgraf, alındı, senet yazabilmek;
8. Türkçe'den başka derslerle ilgili de olsa belli bir konuyu kısaca özetleyebilmek;
9. Okulda yaptığı ve yaşadığı eğitsel çalışmaların sonuçları üzerinde kısaca bir rapor düzenleyebilmek;
10. Okuduğu, incelediği konular üzerinde not alabilmek ve bunları arkadaşlarına aktarmak için birleştirebilmek;

11. Okul içi ve okul dışı yaşayışlarında ve çevrelerinde gördükleri doğal ve toplumsal olayları anlatabilmek;
12. Bu sınıfın kullanması gerekli yazım kurallarını uygulayabilmek, noktalama işaretlerini kullanabilmektir.

İlköğretim sekizinci sınıfta yazılı olarak ;

1. Yazım yanlışı yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;
2. Yerine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilmek;
3. 6-8 cümlelik paragraflar kurabilmek;
4. Yazılarını uygun bir plana göre yazabilmek;
5. Türkçe derslerindeki etkinliklerde varılan sonuçları saptayabilmek;
6. Dilekçe, telgraf vb. iş mektupları" özel mektuplar yazabilmek;
7. Bilinen bir kimsenin, örnek bir kişinin fiziksel ve karakter portrelerini çizebilmek; bir ağacı, bir hayvanı; bir yapıyı vb. ni tanıtabilmek, anlatabilmek;
8. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerine duygu ve düşüncelerini anlatabilmek;
9. Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, geziler, bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarını, eleştirilerini, yargılarını saptayabilmek;
10. Atasözü, özdeyiş, deyim, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek;
11. Türkçe'den başka derslerle ilgili de, olsa yazım ve söz dizimi yanlışı yapmadan noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanarak gözlem, deney, açıklama, sonuçlarını saptayabilmek; rapor düzenleyebilmek; özet çıkarabilmek ve not alabilmek (Bu etkinliklerle, ilgili ders öğretmeni de yükümlüdür.)
12. İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerini anlatabilmek;
13. Yurt ve dünya sorunlarıyla ilgili düşüncelerini belirtebilmek;
14. Seçme ve şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek;

15. Eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların, programlarını düzenlemek, alınan kararları 'maddeler halinde yazabilmek; bu konularda bildirimler, duyurular hazırlamak, sonuçları bir rapora bağlayabilmek;

16. Yeteneği varsa, öykü, şiir, yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmek;

17. El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi, okunaklı işlek, güzel ve düzenli yazma becerisini geliştirmek.

İlköğretimin sekizinci sınıfından mezun olan bir öğrencinin yukarıda belirtilen davranışları kazanması gerekir. Ancak eğitim sürecinde gelişen bazı sebeplerden dolayı, yazılı anlatımda hedeflenen amaçlara ulaşılamadığı bir gerçektir. Özbay (2002: 177-178) bu sebepleri şöyle sıralar:

1. İmlâ birliğinin temin edilememiş olması;
2. Öğretim programının yanında eğitim programının hazırlanmamış olması;
3. Kalabalık sınıflar sebebiyle yazılı anlatım alanında her öğrenciye yeteri kadar alıştırmaya ve ödev yaptırılmaması; verilen ödevlerin düzeltilememesi;
4. Toplumumuzda kitap, dergi ve gazete okuma alışkanlığının olmaması;
5. Ders kitaplarının metin, soru, bilgi ve yönlendirme açısından yetersiz oluşu;
6. Öğretmenlerin ders yüklerinin fazla olması;
7. Genel olarak kompozisyon eğitimine önem verilmemesi;
8. Türkçe öğretmenleri dışındaki branş öğretmenlerinin, öğrencileri sadece bilgi yönünden değerlendirmeleri, dil yönünden her hangi bir değerlendirmede bulunmamaları;
9. Değerlendirmesinin kolay oluşu sebebi ile imtihanların test şeklinde yapılması ve değerlendirmelerde beceriyi değil bilgiyi yoklayan soruların tercih edilmesi;
10. Dil bilgisi öğretiminin, anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesine yardımcı olacak şekilde uygulamalı bir nitelik taşıması;

11. Sınıf ve okul kitaplıklarının yetersizliği yahut da buralardan faydalanma alışkanlığının kazanılmamış olması.

Yazılı anlatım becerisinin geliştirilememesinde sadece bu sebepler etkili değildir. Bunların dışında sayılabilecek pek çok neden vardır.

Öğrencilerin yazılı anlatım becerisi kazanamamış olmalarının bir başka sebebi de ülkemizdeki “test” imtihanlarıdır. Son yıllarda ülkemizde, gerek okul bünyesinde gerekse okul dışında öğrencilerimiz bir test ortamının içine düşürülmüştür. Anadolu Liseleri, Parasız Yatılı Okulları, Fen Liseleri, Askeri Liseler ve Üniversitelere öğrenci seçimi test usulü imtihanlarla yapıldığı için, bu kaçınılmaz neticeye gelinmiştir. Hatta, öğrencilerin bu imtihanlarda “başarılı” olabilmeleri için normal eğitim programlarından bile feragat edildiği bilinmektedir. Böylece öğrencilerimiz test çözmeye yöneliyorlar. Duygu, düşünce, istek ve hayallerini ne yazılı ne de sözlü olarak anlatabiliyorlar. Çünkü test, öğrencilerin düşünce üretmelerine ve kalem tecrübeleri yapmalarına imkan tanımıyor. Onları parça parça düşünmeye ve birtakım kuralları ezberlemeye yönlendiriyor. (Özbay; 2002: 186)

Yazılı anlatımda istenilen seviyeye ulaşmak için bazı çalışmaların yapılması gerekir. Öncelikle ilköğretim okullarındaki bütün öğretmenlerin Türkçe eğitimi konusunda hassas olmaları gerekir. Öğrencilerin tüm derslerde yaptıkları dil hataları, bütün öğretmenlerce anında düzeltilmeli, yanlış kullanımlara göz yumulmamalıdır.

Yazılı anlatım çalışmalarına yeterince ve gerektiği gibi ağırlık verilmelidir. Uygun görülen konular sınıfça planlanmalı, üzerinde durulacak ana ayrıntılar öğrencilerin görüşleri doğrultusunda belirlenmeli; her ayrıntı, öğrencilerin katılımıyla tek tek, önce sözlü, sonra yazılı anlatımla bütün bir metne dönüştürülmelidir. Bu tür sınıf içi uygulamalarında öğrenci katılımını sağlamanın, öğrenmeyi ve kazandırılacak davranış değişikliğini kolaylaştıracağı gerçeği unutulmamalıdır. (Altay; 2000: 51)

Öğrencilerimizin çoğu “Ben yazamam.” düşüncesi içindedir. Bu kuruntularını yenmek için onlara özgüven kazandırılmalıdır. Bu durumda olan öğrencilere yazılı anlatımın zor olmadığı, istenildiği takdirde başarılabileceği anlatılmalıdır.

Öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında başarılı olamamalarının bir başka nedeni, onların seviyelerinin gerektirdiği kelime hazinesine sahip olamayışlarıdır. Öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile yazma becerileri arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinde en etkili yöntem, uygulama yapmaktır. Çünkü dil becerilerinin gelişiminin temelinde bu yatar. Bu hususta Okurer (1967: 65) şöyle demektedir: Yazmayı öğrenmenin en iyi yolu bizzat yazı yazmaktır. Yazılı anlatım becerisini, öğrenciler ancak kendileri yazılar yazarak kazanabilirler. Diğer taraftan, öğrencilerin yazdıkları kompozisyonların, onların yazılı anlatım becerilerini geliştirmeye hizmet edebilmesi, öğrencilerin yazılarındaki yanlışları bilmelerine ve bunların doğrularının ne olduğunu görmelerine bağlıdır. Sadece yazdıkları kompozisyonlardan aldıkları notların, o da aradan çok uzun bir süre geçtikten sonra öğrencilere duyurulduğu bu günkü genel uygulama biçiminin yazılı anlatım becerisini geliştirmede pek etkili olmadığı söylenebilir.

Yazılı anlatım çalışmalarında, kısa zamanda sonuç alınamayacağı bilinmeli ve ona göre hareket edilmelidir. Ayrıca her öğrenciden de aynı sonucun alınamayacağı muhakkaktır. Çünkü yazma becerisi, her ne kadar eğitimle geliştirilse de işin temelinde dil yeteneği yatar.

2.5. Konu İle İlgili Araştırmalar

Türkçe Eğitimi ve yazılı anlatım becerisiyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu bölümde yapılan araştırmalardan bazıları incelenerek konu ile ilgilerine göre sıralanmıştır:

1.“Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu” adlı araştırma, Kemalettin Deniz tarafından 2000 yılında, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi’nde yüksek lisans tezi olarak yapılmıştır.

Bu araştırma, köyde ve kentte yaşayan ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin tespiti ve ortaya çıkan durumun buralarda yaşamayla ilgili bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma 1999 – 2000 eğitim öğretim yılında Çanakkale ili merkez ilçeye bağlı köylerdeki sekiz ilköğretim okulu ve kent merkezindeki dört ilköğretim okulunda öğrenim gören dört yüz öğrenci üzerinde yapılmıştır. Yazılı anlatım becerilerini tespit etmek için öğrencilere serbest konuda bir kompozisyon yazdırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin ve ailelerinin sosyoekonomik ve kültürel düzeylerini tespit etmek amacıyla bir anket düzenlemiştir.

Öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarının değerlendirilmesi ve uygulanan anketin incelenmesinden sonra şu sonuç çıkmıştır:

Köy ve kent öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri arasında kent öğrencilerinin lehine bir başarı farkı vardır. Buna sebep olarak ise yaşanan yerin öğrenciye sunduğu çeşitli sosyoekonomik ve kültürel imkânlar gösterilmiştir.

2.“İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Dil Gelişimi Bakımından İncelenmesi” adlı çalışma, Mehmet Temizkan tarafından 2001 yılında, Mustafa Kemal Üniversitesi’nde yüksek lisans bitirme tezi olarak yapılmıştır.

Bu çalışma İlköğretim 6. , 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri ile dil gelişimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada kullanılmak üzere on beş Türkçe öğretmeninden 6. , 7. ve 8. sınıf öğrencilerine ait toplam iki yüz yirmi beş kompozisyon kâğıdı alınmıştır. Bu kâğıtlar cümle, kelime, hece ve morphem sayıları bakımından incelenmiştir.

İnceleme sonucunda 6. , 7. ve 8. sınıflarda düzgün bir gelişmenin gerçekleşmediği ortaya konulmuştur. Hatta sınıf ilerledikçe genel bir düşüşün olduğu ifade edilmiştir. Buna sebep olarak ise ilköğretimin ikinci kademesinde (6. , 7. ve 8. sınıflar) Türkçe dersine ayrılan zamanın ilköğretim birinci kademesinde (1. - 5. sınıflar) Türkçe dersine ayrılan zamandan az oluşu gösterilmiştir.

3.“Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” adlı çalışma Musa Çiftçi tarafından 1991 yılında yüksek lisans tez çalışması olarak yapılmıştır.

Bu araştırma, yükseköğrenim öğrencilerinin kelime servetlerinin hangi düzeyde olduklarını öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Denek grup olarak ise Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi’nde okuyan 250 son sınıf öğrencisi seçilmiştir.

Bu öğrencilere bir tane serbest kompozisyon, bir tane de otobiyografi yazdırılmıştır. Bu yazılarda kullanılan kelimeler, kullanım sıklıklarına göre “aktif kelime” veya “pasif kelime” olarak değerlendirilmişlerdir.

Sonuçta genel olarak otobiyografilerde günlük konuşma dili kullanıldığı halde serbest kompozisyonlarda kültür dilinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu çalışma, söz konusu alanda yapılan ilk çalışma olması ve daha sonraki çalışmalara ışık tutması bakımından önemlidir.

4.“Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kelime Hazinesi İle İlgili Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tez çalışması, 1991 yılında Hikmet Koçak tarafından yapılmıştır.

Bu çalışma, Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin kelime hazinelerinin hangi seviyede olduklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini, Ankara Sağlık Meslek Lisesi'nde öğrenim gören 75 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilere bir tane serbest kompozisyon, bir tane de otobiyografi olmak üzere iki adet çalışma yaptırılmıştır.

Bu kompozisyonlardan alınan sonuçlarla şu hususların açığa çıkması beklenmiştir:

1. Umumi dilin kelime servetini tespit edebilmek.
2. Fert merkezli kelime ve kavramlara ulaşabilmek.
3. Kelimelerden hareketle öğrencilerin psikososyal durumları hakkında tespitler yapmak.
4. Bilgi – Kültür ağırlıklı kelimelerin yoğun olduğu diğer kompozisyonlarla mukayeseye zemin hazırlamak.

Çalışma sonunda bu kompozisyonlar, toplam kelime sayıları, toplam çeşit sayıları ve aktif kelime sayıları bakımından değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin tamamı, otobiyografilerde 9876 kelime kullanırken serbest kompozisyonlarda 6829 kelime kullanılmıştır. Bu ise öğrencilerin bildikleri veya ilgi duydukları konularda daha fazla yazı yazabilecekleri sonucu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmadan çıkan başka bir sonuç ise, öğrenciler yazılı anlatımlarında, kendi kültür ve düşünce dünyalarına ait kelime ve kavramları ağırlıklı olarak kullanma yoluna gitmişlerdir.

5.“Eğitim Sürecinde Ana Dili Kullanma Becerisinin Gelişimi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışma, 2000 yılında Özay Karadağ tarafından yapılmıştır.

Bu çalışma, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin yazılı kompozisyonlarında kullandıkları farklı kelime dayılarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evreni Sivas'ta, ilköğretim 5. ve 8. sınıfta; ortaöğretim 11. sınıfta ve üniversite 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden oluşmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerden "Herkes kendi geleceğinin mimarıdır." sözünü açıklamaları istenmiş ve öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlar değerlendirilmiştir.

Sonuçta öğrencilerin eğitim düzeyleri yükseldikçe yazılı anlatımlarındaki metinlerin hacminde bir artışın olduğu belirlenmiştir.

6. "İlkokullarda Türkçe Eğitiminin Verimliliği" konulu araştırma Hasan Kaya tarafından 1985 yılında yüksek lisans tez çalışması olarak yapılmıştır.

Bu çalışmada, ilkokullarda Türkçe eğitiminin durumunun tespit edilmesi amaçlanmış ve bu nedenle;

- İlkokullarda çalışan öğretmenlerin, ana dili ile ilgili görüş ve önerileri,
- İlkokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerinin düzeyi, konularının incelenmiş olduğu görülmektedir.

Araştırma örneklemini 6 okul ve bu okulda çalışan 37 öğretmen ve bu okulda okuyan 232 öğrenci oluşturmaktadır.

Örnekleme alınan öğrencilerin değerlendirilmesi sonucunda, başarı düzeylerinin çok düşük olduğu, okuduğunu anlama genel başarı ortalamasının %34.46; yazılı anlatım becerisinin bundan daha düşük olup genel başarı ortalamasının %31 dolayında kaldığı görülmektedir.

Bu sonuçlar itibariyle; beş yıllık eğitim vermek amacıyla 6–7 yaşlarında ilkokul sıralarına alınan çocukların Türkçe eğitiminin okuduğunu anlama ile yazılı anlatım becerisinin yeterli ölçüde kazandırılmadığı, böylece ilkokullarda verilen Türkçe eğitiminin, program belirtilen hedeflere ulaşamadığı görülmektedir.

İlkokul sıralarında eksik ve yetersiz verilen, temeli iyi anlatılmayan Türkçe eğitimi, bir üst kuruma da aktarılmakta, bu eksik ve yetersizlikler yüksek öğretime kadar sürüp gitmektedir.

7. “İlköğretim İkinci Kademedeki Türkçe Eğitimi” konulu araştırma H.Hüseyin Hastaoğlu tarafından 1986 yılında yüksek lisans tez çalışması olarak yapılmıştır. Bu çalışmada, Türkçe ders programının temel öğelerini oluşturan amaç, muhteva, öğretim ilke ve yöntemleri, ders araç gereçlerinin durumlarının tespitinin yapılmış olduğu görülmektedir.

Araştırmanın örneklemini Ankara’da 6 okulda (Kalaba İlk.,M.Kemal Lisesi, Namık Kemal Lisesi, Şehitlik İlk. Ok., Yeşilöz Lisesi, Yunus Emre Ortaokulu)’ki 206 öğrenci ve 37 öğretmen oluşturmuş olup veriler anket yoluyla toplanmıştır.

Bu çalışmada;

- İlköğretim ikinci kademedeki Türkçe eğitimi nasıl gerçekleşmektedir?
- Türkçe eğitimi öğrencilere genel kültür yanında dili iyi kullanma ve iyi bir birey olma özelliği kazandırıyor mu?
- Türkçe eğitiminde kullanılan yöntemler nelerdir?
- Türkçe eğitiminde kullanılan araçların yeterlilikleri ne düzeydedir?

sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın sonucunda,

Türkçe öğretiminin; Millî Eğitim’in ve ilköğretim II. Kademenin amaçlarını kısmen gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır. Türkçe eğitimi muhtevasında çağdaş, bilimsel gelişmelere kısmen yer verildiği de görülmektedir.

Türkçe eğitiminde kullanılan öğretim metodu sorusuna, öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin ise yarısı soru-cevap metodu kullandıklarını söylemişlerdir. Araç gereçlerle ilgili olarak ise; görsel eğitim araçlarının hiç bulunmadığı belirtilmektedir.

8. “Türkçe Öğretiminde Uygulanan Tam Öğrenme Kuramı İlkesinin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerinin Erişiyeye Etkisi” konulu araştırma, Sedat Sever tarafından 1993 yılında doktora tez çalışması olarak yapılmıştır.

Bu araştırmayla; Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yönteminin uygulandığı grubun öğrenmede ulaştığı (okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri yönünden) erişim düzeyleri arasında farkın olup olmadığına bakılmıştır.

Araştırmada;

- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişim ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun okuduğunu anlama becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişim ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır.
- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişim ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” düzeyindeki erişim ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır.
- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun okuduğunu anlama becerisinin “okuduğunu anlama gücü” “toplam” erişim ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun okuduğunu anlama becerisinin “okuduğunu anlama gücü” “toplam” erişim ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır.
- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişim ortalaması ile

geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun yazılı anlatım becerisinin “bilgi” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerin lehine anlamlı fark vardır.

- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişimi ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun yazılı anlatım becerisinin “uygulama” düzeyindeki erişimi ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerin lehine anlamlı fark vardır.
- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun “yazılı anlatım becerisi” “toplam” düzeydeki erişimi ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun “yazılı anlatım becerisi” “toplam” düzeydeki erişimi ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır.
- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun “okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri” erişimi ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan grubun “okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri” erişimi ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır.
- ❖ Türkçe öğretiminde, tam öğrenme yöntemi kullanılarak öğretim yapılan grubun “kompozisyon(yazılı anlatım) becerisi” erişimi ortalaması ile geleneksel yöntemle öğretim yapan “kompozisyon (yazılı anlatım) becerisi” erişimi ortalaması arasında, tam öğrenme grubu öğrencilerinin lehine anlamlı fark vardır. Denenceleri sınanmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma deneysel yöntemle yürütülmüştür. Araştırmada kurumsal bir öğretim modelini desteklemek amacıyla geleneksel desen kullanılmış, evren ve örneklem tayinine gidilmiştir. Araştırma 1992–1993 öğretim yılının ilk yarısında 16 haftalık bir dönem boyunca, Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakıf Özel Lisesi (Orta kısım 1. sınıf (ilköğretim 6.sınıf) Türkçe dersinde yürütülmüştür. Araştırmada “Kontrol Gruplu Ön ve Son –Test Modeli” kullanılmıştır.

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen çoktan seçmeli “Türkçe Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerisi Testi” ile öğrencilere verilen

“Kendinizi Tanıtınız” konulu “Kompozisyon (yazılı anlatım Becerisi Testi’nden elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, ilk denence haricindeki tüm denenceler bulgular tarafından doğrulanmıştır. Bu “tam öğrenme” modelinin Türkçe dersinde uygulanarak verimliliği ve etkililiği artıracığı tüm eğitim kademelerinde (İlköğretimden üniversiteye kadar) uygulanabileceği yönünde yorumlanmıştır. Buna bağlı olarak da öneriler sunulmuştur.

9. “Ortaokullarda Türkçe Öğretimi” konulu araştırma, Bayram Aşillioğlu tarafından 1993 yılında doktora tez çalışması olarak hazırlanmıştır.

Bu araştırma dil ve dilin iletişimdeki yeri, Türkçe öğretiminin basamakları, Türkçe dersi programının düzenlenmesi, Türkçe’nin hedefleri, Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler, dilbilgisinin öğretim şekli, Türkçe öğretimde kullanılan araç-gereçler, Türkçe eğitimi ortamları ve Türkçe öğretiminin ölçme ve değerlendirilmesi ve değerlendirme biçimleri üzerinde durulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırma bölgesinin özellikleri, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve analiz yer almaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma Bolu ilinde öğrenim gören ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin ölçülmesi amacıyla olayları, olguları, bireyleri, nesnelere kendi şartları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışan, nitel araştırma yöntemiyle plânlanmış tamamlayıcı bir araştırmadır.

Yaşadıkları çevre ve sosyokültürel durumlarını ölçmek amacıyla öğrencilere uygulanan anketler değerlendirilmiş; bu değerlendirilme ile öğrencilerin yazılı anlatım becerileri ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin yazdığı kompozisyonlar şu şekilde değerlendirilmiştir:

1. Kompozisyonda kullanılan paragraf sayısı kaçtır?
2. Kompozisyonda kaç cümle kullanılmıştır?
3. Kompozisyonda kaç kelime kullanılmıştır? Toplam kelime sayısının, toplam cümle sayısına bölünmesiyle ortalama cümle uzunlukları hesaplanmıştır.
4. Öğrencilerin kompozisyonlarında kullandıkları atasözü ve özdeyiş sayıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle öğrencinin bilgi birikimi ve olaylar arasında ilişkilendirme yapıp yapamadığı ortaya konulmak istenmiştir.
5. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları kurallı ve devrik cümle sayıları ile isim ve fiil cümle sayıları belirlenmiş; bu belirleme ile onların cümle bilgilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Kelime sayıları tespit edilirken şunlara dikkat edildi:

- ❖ Özel adlar, rakamlar, şahıs zamirleri, edatlar, bağlaçlar, ünlemler ve belirtme sıfatları kelime servetinden sayılmadı.

- ❖ İkillemelerin her iki unsuru tek kelime olarak sayıldı.
- ❖ Ayrı yazılan birleşik fiiller (memnun olmak, merak etmek) de tek kelime olarak değerlendirildi.

3.1. Araştırma Bölgesinin Özellikleri

Araştırmanın yapıldığı Bolu ili, Türkiye Cumhuriyeti'nin 14 plâka kodlu orta büyüklükte bir ilidir.

Bolu, Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer almaktadır. Yüzölçümü 8292 m², nüfusu ise 283 000'dir. İle bağlı sekiz ilçe bulunmaktadır.

2004–2005 öğretim yılı itibari ile Bolu'daki okul, öğrenci ve öğretmen sayıları şu şekildedir:

Tablo 1. Araştırma Evrenine Ait Eğitim Verileri

ÖĞRETİM KURUMLARI		OKUL SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	
ÖRGÜN EĞİTİM	OKUL ÖNCESİ	Anaokulu	2	11	246
		Uygulama Anasınıfı	2	4	30
		Anasınıfı	85	135	1811
		TOPLAM	89	150	2087
	İLKÖĞRETİM OKULLARI	Birleştirilmiş Sınıf İÖÖ	30	44	848
		Müstakil Sınıf İÖÖ	73	1260	30076
		Özel Eğitim Okulları	1	11	77
		Özel İÖÖ	2	38	260
		TOPLAM	106	1353	31261
	LİSE VE DENGİ OKULLAR	Genel Liseler	9	321	4911
		Mes. ve Tek. Liseler	24	534	6881
		TOPLAM	33	855	11792
	YAYGIN EĞİTİM	Mesleki Eğitim Merkezi	3	25	966
		Halk Eğitimi Merkezi	9	42	5706
Pratik Kız San. Okulu		-	-	-	
TOPLAM		12	67	6672	
GENEL TOPLAM		239	2425	51812	

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2004 – 2005 eğitim öğretim yılında Bolu ilinde okuyan, ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem ise, Bolu – Merkez Koç İlköğretim Okulu 5. sınıf öğrencileri, Bolu – Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu 8. sınıf öğrencileri, Bolu – Mudurnu Yatılı İlköğretim Okulu 5. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo 2. Örneklemi Oluşturan Okullar ile Bu Okullara Ait Bilgiler

Sıra No	Okulun Adı	Bulunduğu Yer	Öğretim Şekli	İkamet Durumu	Beşinci Sınıf Öğrenci Sayısı	Sekizinci Sınıf Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
1	Koç İlköğretim Okulu	Bolu İl Merkezi	Normal Öğretim	Gündüzlü	62	50	530
2	Canip Baysal İlköğretim Okulu	Bolu İl Merkezi	İkili Öğretim	Gündüzlü	144	154	1143
3	Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	Mudurnu İlçe Merkezi	Normal Öğretim	Yatılı-Taşımali	92	70	640

Araştırmanın daha sağlıklı sonuç vermesi amacıyla il merkezden normal eğitim yapan bir okul, ikili öğretim yapan bir okul seçilmiştir. Örneklem seçilen Mudurnu Yatılı Bölge İlköğretim Okulu'nda okuyan öğrencilerin tamamı köy çocuğudur. Bunların bir kısmı yatılı olarak; diğer bir kısmı da taşımali olarak öğrenim görmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerini incelemek için Örneklem olarak kırk öğrenci seçilmiştir.

İlk önce, yaşadıkları çevre ve sosyokültürel durumlarını öğrenmek ve değerlendirmeyi bu çerçevede yapmak amacıyla öğrencilere on dört soruluk bir anket uygulanmıştır.

Daha sonra bu öğrencilerden “Anne” konulu bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Birinci kompozisyonların yazımından bir ay sonra “Gelecekle İlgili Hayalleriniz” konulu ikinci bir kompozisyon yazdırılmıştır. Her iki kompozisyonda da kırkar dakika süre verilmiştir.

Kompozisyon konuları seçilirken çocukların hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmıştır. Çünkü anne ve gelecekle ilgili beklentiler, örneklem olarak seçilen her iki gruba da yabancı değildir.

3.4. Analiz

Bu bölümde örneklem olarak seçilen öğrencilere uygulanan anketler değerlendirilmiş ve öğrencilerin yazılı anlatımlarından elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tablo 3. Örneklem Gruba Ait (Koç İlköğretim Okulu 5. Sınıflar) Anket Bilgileri

ANKET SORULARI	1. Öğrenci	2. Öğrenci	3. Öğrenci	4. Öğrenci	5. Öğrenci	6. Öğrenci	7. Öğrenci	8. Öğrenci	9. Öğrenci	10. Öğrenci
Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz?	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Kaç yaşındasınız?	11	11	11	11	11	11	12	11	11	11
Cinsiyetiniz?	Erkek	Erkek	Erkek	Kız	Kız	Kız	Kız	Erkek	Kız	Kız
Babanızın mesleği nedir?	Memur	İşçi	İşçi	Memur	İşçi	İşçi	Memur	İşçi	İşçi	İşçi
Babanızın öğrenim durumu nedir?	Üniversite	İlkokul	Lise	Lise	Lise	Lise	Üniversite	İlkokul	İlkokul	Ortaokul
Annenizin işi nedir?	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	İşçi	Ev Hanımı	Ev Hanımı
Ailede kaç kişisiniz?	4	5	4	5	4	5	4	4	3	5
Anne-babanız kitap okur mu?	Ara Sıra	Okumaz	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Çok	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra
Hafta sonunu ve diğer tatillerinizi nerede geçiriyorsunuz?	Köyde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Köyde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Köyde
Günde ne kadar kitap okursunuz?	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat
Hangi tür kitapları okursunuz	Öykü-Roman	İnceleme-Araştırma	İnceleme-Araştırma	İnceleme-Araştırma	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	İnceleme-Araştırma	Öykü-Roman	Öykü-Roman
Hangi konularda okursunuz?	Dini Konular	Tarihi Konular	Bilim-Teknik	Sosyal Konular	Sosyal Konular	Sosyal Konular	Sosyal Konular	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik	Sosyal Konular
Bir günde ne kadar televizyon izlersiniz?	1 Saat	2 Saat	1 Saat	1 Saat	3 Saat	2 Saat	3 Saat	3 Saat	2 Saat	3 Saat
Hangi tür yayınları izlersiniz?	Haber-Belgesel	Haber-Belgesel	Haber-Belgesel	Haber-Belgesel	Haber-Belgesel	Film-Dizi	Haber-Belgesel	Spor-Müzik-Eğlence	Haber-Belgesel	Film-Dizi

Tablo 4. Örneklem Gruba Ait (Canip Baysal İlköğretim Okulu 8. Sınıflar) Anket Bilgileri

ANKET SORULARI	1. Öğrenci	2. Öğrenci	3. Öğrenci	4. Öğrenci	5. Öğrenci	6. Öğrenci	7. Öğrenci	8. Öğrenci	9. Öğrenci	10. Öğrenci
Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz?	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Kaç yaşındasınız?	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Cinsiyetiniz?	Kız	Kız	Kız	Kız	Kız	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız
Babanızın mesleği nedir?	İşçi	Esnaf	İşçi	İşçi	Esnaf	Esnaf	Esnaf	İşçi	Memur	Memur
Babanızın öğrenim durumu nedir?	İlkokul	Lise	İlkokul	İlkokul	Lise	Lise	Lise	İlkokul	Lise	Lise
Annenizin işi nedir?	Ev Hanımı	Ev Hanımı	İşçi	Ev Hanımı	Diğer	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Memur	Ev Hanımı
Ailede kaç kişisiniz?	4	5	5	4	3	4	5	5	4	4
Anne-babanız kitap okur mu?	Okumaz	Okumaz	Okumaz	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra
Hafta sonunu ve diğer tatillerinizi nerede geçiriyorsunuz?	Başka Şehirde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Başka Şehirde	Başka Şehirde	Başka Şehirde	Şehirde
Günde ne kadar kitap okursunuz?	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	Okumam	1 Saat	1 Saat	2 Saat
Hangi tür kitapları okursunuz	Öykü-Roman	Öykü-Roman	İnceleme-Araştırma	Şiir	Öykü-Roman	Öykü-Roman	İnceleme-Araştırma	Düşünce Yazıları	İnceleme-Araştırma	Öykü-Roman
Hangi konularda okursunuz?	Bilim-Teknik	Sosyal Konular	Bilim-Teknik	Tarihi Konular	Sosyal Konular	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik
Bir günde ne kadar televizyon izlersiniz?	2 Saat	2 Saat	3 Saat	3 Saat	2 Saat	2 Saat	2 Saat	3 Saat	2 Saat	3 Saat
Hangi tür yayınları izlersiniz?	Haber-Belgesel	Film-Dizi	Film-Dizi	Spor-Müzik-Eğlence	Spor-Müzik-Eğlence	Spor-Müzik-Eğlence	Haber-Belgesel	Spor-Müzik-Eğlence	Haber-Belgesel	Spor-Müzik-Eğlence

Tablo 5. Örneklem Gruba Ait (Mudurnu Yatılı Bölge İlköğretim Okulu 5. Sınıflar) Anket Bilgileri

ANKET SORULARI	1. Öğrenci	2. Öğrenci	3. Öğrenci	4. Öğrenci	5. Öğrenci	6. Öğrenci	7. Öğrenci	8. Öğrenci	9. Öğrenci	10. Öğrenci
Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz?	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Kaç yaşındasınız?	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Cinsiyetiniz?	Erkek	Kız	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Kız	Kız	Erkek
Babanızın mesleği nedir?	Memur	Memur	Esnaf	İşçi	Çiftçi	Çiftçi	Çiftçi	Memur	Çiftçi	Çiftçi
Babanızın öğrenim durumu nedir?	Ortaokul	Lise	Lise	İlkokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Lise	İlkokul	Ortaokul
Annenizin işi nedir?	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı
Ailede kaç kişisiniz?	5	6	6	8	5	4	8	5	5	4
Anne-babanız kitap okur mu?	Çok Okur	Ara Sıra	Çok Okur	Okumaz	Okumaz	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra
Hafta sonunu ve diğer tatillerinizi nerede geçiriyorsunuz?	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Köyde	Köyde	Köyde	Köyde	Köyde	Köyde	Köyde
Günde ne kadar kitap okursunuz?	3 Saat	1 Saat	3 Saat	1 Saat	3 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat
Hangi tür kitapları okursunuz	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	İnceleme-Araştırma	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman
Hangi konularda okursunuz?	Tarihi Konular	Sosyal Konular	Tarihi Konular	Sosyal Konular	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik	Bilim-Teknik	Sosyal Konular	Sosyal Konular	Bilim-Teknik
Bir günde ne kadar televizyon izlersiniz?	2 Saat	2 Saat	1 Saat	1 Saat	3 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat
Hangi tür yayınları izlersiniz?	Haber-Belgesel	Haber-Belgesel	Film-Dizi	Film-Dizi	Spor-Müzik-Eğlence	Haber-Belgesel	Film-Dizi	Spor-Müzik-Eğlence	Film-Dizi	Haber-Belgesel

Tablo 6. Örneklem Gruba Ait (Mudurnu Yatılı Bölge İlköğretim Okulu 8. Sınıflar) Anket Bilgileri

ANKET SORULARI	1. Öğrenci	2. Öğrenci	3. Öğrenci	4. Öğrenci	5. Öğrenci	6. Öğrenci	7. Öğrenci	8. Öğrenci	9. Öğrenci	10. Öğrenci
Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz?	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Kaç yaşındasınız?	14	14	14	14	13	14	14	14	14	14
Cinsiyetiniz?	Kız	Erkek	Erkek	Erkek	Kız	Kız	Kız	Kız	Kız	Kız
Babanızın mesleği nedir?	İşçi	İşçi	Çiftçi	Çiftçi	İşçi	Çiftçi	İşçi	Memur	Çiftçi	Çiftçi
Babanızın öğrenim durumu nedir?	İlkokul	Lise	Lise	Lise	Ortaokul	İlkokul	Lise	Üniversite	İlkokul	İlkokul
Annenizin işi nedir?	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	Ev Hanımı	İşçi	Ev Hanımı	Ev Hanımı
Ailede kaç kişisiniz?	5	5	4	4	5	6	4	4	5	5
Anne-babanız kitap okur mu?	Okumaz	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Okumaz	Ara Sıra	Ara Sıra	Ara Sıra	Okumaz	Okumaz
Hafta sonunu ve diğer tatillerinizi nerede geçiriyorsunuz?	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Şehirde	Köyde	Köyde	Köyde	Şehirde	Köyde	Şehirde
Günde ne kadar kitap okursunuz?	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	3 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat
Hangi tür kitapları okursunuz	Öykü-Roman	Öykü-Roman	İnceleme-Araştırma	İnceleme-Araştırma	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman	Öykü-Roman
Hangi konularda okursunuz?	Tarihi Konular	Bilim-Teknik	Tarihi Konular	Bilim-Teknik	Dini Konular	Dini Konular	Sosyal Konular	Sosyal Konular	Sosyal Konular	Sosyal Konular
Bir günde ne kadar televizyon izlersiniz?	1 Saat	1 Saat	3 Saat	2 Saat	2 Saat	2 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat	1 Saat
Hangi tür yayınları izlersiniz?	Spor-Müzik-Eğlence	Film-Dizi	Film-Dizi	Haber-Belgesel	Spor-Müzik-Eğlence	Spor-Müzik-Eğlence	Spor-Müzik-Eğlence	Film-Dizi	Spor-Müzik-Eğlence	Spor-Müzik-Eğlence

Tablo 3'te görüldüğü gibi il merkezinden seçilen birinci örneklem grubun (Bolu Merkez Koç İlköğretim Okulu) öğrencileri, ilköğretim beşinci sınıf öğrencisi olup çoğunluğu 11 yaşındadır. Bu öğrencilerin babalarından üçü ilkokul mezunu diğerleri lise veya üniversite mezunudur. Meslekleri genelde işçi veya memurdur. Anneleri ise genelde ev hanımı olup, bir öğrencinin annesi işçidir. Aileleri ortalama dört kişiden oluşmaktadır. Anne ve babaları ara sıra kitap okur. Bu öğrenciler hafta sonu ve diğer tatillerini yaşadıkları köyde veya şehirde geçirmektedirler. Günde ortalama bir saat kitap okumaktadırlar. Ağırlıklı olarak öykü-roman veya inceleme-araştırma türlerinde okurlar. Konu olarak ise sosyal konular ve bilim-teknik konularına eğilimleri vardır. Günde ortalama iki saat televizyon izlerler. Haber-belgesel veya film-dizi türü yayınlara fazla ilgi göstermektedirler.

Tablo 4'te görüldüğü gibi il merkezinden seçilen ikinci örneklem grubun (Bolu Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu) öğrencileri, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencisi olup tamamı 14 yaşındadır. Bu öğrencilerin babalarından dördü ilkokul mezunu, diğerleri lise mezunudur. Meslekleri genelde esnaf, işçi veya memurdur. Anneleri ise genelde ev hanımı olup, bir öğrencinin annesi işçidir. Bir öğrenci annesinin işini belirtmemiştir. Aileleri ortalama dört kişiden oluşmaktadır. Anne ve babaları ya hiç kitap okumaz veya ara sıra kitap okur. Bu öğrenciler hafta sonu ve diğer tatillerini yaşadıkları şehirde veya başka şehirlerde geçirmektedirler. Günde ortalama bir saat kitap okumaktadırlar. Ağırlıklı olarak öykü-roman veya inceleme-araştırma türlerinde okurlar. Konu olarak ise ağırlıklı bilim-teknik konularına eğilimleri vardır. Günde ortalama iki buçuk saat televizyon izlerler. Spor- müzik- eğlence veya film-dizi türü yayınlara fazla ilgi göstermektedirler.

Tablo 5'te görüldüğü gibi köyde yaşayan öğrencilerden seçilen birinci örneklem grubun (Bolu Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu) öğrencileri, ilköğretim beşinci sınıf öğrencisi olup tamamı 11 yaşındadır. Bu öğrencilerin babaları ilkokul, ortaokul veya lise mezunudur. Meslekleri genelde çiftçi olup memur ve işçi olanlar da vardır. Annelerinin tamamı ev hanımıdır. Aileleri ortalama

altı kişiden oluşmaktadır. Anne ve babaları ara sıra kitap okur veya kitap okumaz. İki öğrenci, anne-babasının çok kitap okuduğunu belirtmiştir. Bu öğrenciler hafta sonu ve diğer tatillerini yaşadıkları köyde veya şehirde geçirmektedirler. Günde ortalama bir buçuk saat kitap okumaktadırlar. Ağırlıklı olarak öykü-roman veya inceleme-araştırma türlerinde okurlar. Konu olarak ise sosyal konular ve bilim-teknik ve tarihi konulara eğilimleri vardır. Günde ortalama bir buçuk saat televizyon izlerler. Haber-belgesel, film-dizi ve spor- müzik- eğlence türü yayınlara fazla ilgi göstermektedirler.

Tablo 6’te görüldüğü gibi köyde yaşayan öğrencilerden seçilen ikinci örneklem grubun (Bolu Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu) öğrencileri, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencisi olup çoğunluğu 14 yaşındadır. Bu öğrencilerin babaları ağırlıklı olarak ilkokul mezunudur. Ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanlar da vardır. Meslekleri genelde çiftçi olup memur ve işçi olanlar da vardır. Annelerinin çoğu ev hanımıdır. Aileleri ortalama beş kişiden oluşmaktadır. Anne ve babaları ara sıra kitap okur veya kitap okumaz. Bu öğrenciler hafta sonu ve diğer tatillerini yaşadıkları köyde veya şehirde geçirmektedirler. Günde ortalama bir saat kitap okumaktadırlar. Bir öğrenci üç saat kitap okuduğunu belirtmiştir. Ağırlıklı olarak öykü-roman veya inceleme-araştırma türlerinde okurlar. Konu olarak ise sosyal konular ve dini konulara eğilimleri vardır. Günde ortalama bir buçuk saat televizyon izlerler. Ağırlıklı olarak spor- müzik- eğlence türü yayınlara fazla ilgi göstermekle beraber film-dizi türü yayınları izleyenler de vardır.

Tablo 7. Örnekleme Oluşturan Bolu Merkez Koç İlköğretim Okulu 5. Sınıf Öğrencilerinin “Anne” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 5. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	6	3	4	3	6	3	5	4	4	3	41
Cümle Sayısı	17	13	18	11	16	7	15	17	12	22	148
Toplam Kelime Sayısı	146	102	115	83	135	66	112	108	92	118	1077
Ortalama Cümle Uzunlukları	8,5	7,8	6,3	7,5	8,4	9,4	7,4	6,3	7,6	5,3	7,2
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	1	-	2	1	1	-	-	-	1	1	7
Kurallı Cümle Sayısı	17	8	17	11	16	7	14	17	12	19	138
Devrik Cümle Sayısı	-	5	1	-	-	-	1	-	-	3	10
Kullanılan Fiil Cümlesi	14	9	16	6	10	6	13	11	7	16	108
Kullanılan İsim Cümlesi	3	4	2	5	6	1	2	6	5	6	40

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Merkez Koç İlköğretim Okulu öğrencilerinin “Anne” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrencinin tamamı yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 41 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 4.1’dir. Bu öğrenciler yazılarında toplam 148 cümle ve 1077 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 7.2 kelimedir. Bu çalışmaya katılan 10 öğrenci, yazdıkları yazılarda toplam 7 tane özdeyiş ve atasözü kullanmışlardır. Yazılarda kullanılan cümlelerin büyük çoğunluğunun kurallı cümle ve fiil cümlesi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Örneklemi Oluşturan Bolu Merkez Koç İlköğretim Okulu 5. Sınıf Öğrencilerinin “Hayâlleriniz” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 5. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	2	3	3	3	5	3	3	6	4	4	36
Cümle Sayısı	14	16	9	22	18	9	16	10	12	20	146
Toplam Kelime Sayısı	91	93	73	101	106	68	118	104	102	96	952
Ortalama Cümle Uzunlukları	6,5	5,8	8,1	4,6	5,9	7,5	7,3	10,4	8,5	4,8	6,5
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Kurallı Cümle Sayısı	14	14	9	21	18	9	15	13	11	19	140
Devrik Cümle Sayısı	-	2	-	1	-	-	1	-	1	1	6
Kullanılan Fiil Cümlesi	14	12	6	18	12	7	14	12	7	14	113
Kullanılan İsim Cümlesi	-	4	3	4	6	2	2	1	5	6	33

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Merkez Koç İlköğretim Okulu öğrencilerinin “Hayâlleriniz” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrencinin tamamı yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 36 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 3.6’dır. Bu öğrenciler yazılarında toplam 146 cümle ve 952 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 6.5 kelimedir. Bu çalışmaya katılan 10 öğrenciden sadece bir tanesi yazısında atasözü kullanmıştır. Yazılarda kullanılan cümlelerin büyük çoğunluğunu kurallı cümleler ve fiil cümleleri oluşturmaktadır.

Tablo 9. Örnekleme Oluşturan Bolu Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencilerinin “Anne” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 8. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	5	3	5	5	3	3	4	4	3	5	40
Cümle Sayısı	25	21	22	15	13	19	19	12	27	14	187
Toplam Kelime Sayısı	172	132	112	98	92	116	128	96	144	106	1196
Ortalama Cümle Uzunlukları	6,8	6,3	5,1	6,5	7,1	6,1	6,7	8	5,3	7,5	6,4
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	1	-	-	-	-	-	1	-	2	1	5
Kurallı Cümle Sayısı	23	16	21	15	13	15	17	12	27	14	173
Devrik Cümle Sayısı	2	5	1	-	-	4	2	-	-	-	14
Kullanılan Fiil Cümlesi	13	13	15	9	9	14	15	8	17	9	122
Kullanılan İsim Cümlesi	12	8	7	6	4	5	4	4	10	5	65

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu öğrencilerinin “Anne” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrencinin 8’i yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 40 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 4’tür. Bu öğrenciler yazılarında toplam 187 cümle ve 1196 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 6.4 kelimedir. Bu çalışmaya katılan 10 öğrenci, yazdıkları yazılarda toplam 5 tane özdeyiş ve atasözü kullanmışlardır. Yazılarda kullanılan cümlelerin büyük çoğunluğunun kurallı cümle ve fiil cümlesi olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 10. Örneklemi Oluşturan Bolu Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencilerinin “Hayâlleriniz” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 8. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	4	5	4	4	4	3	4	4	3	6	41
Cümle Sayısı	16	15	13	16	14	14	7	7	20	17	139
Toplam Kelime Sayısı	118	124	92	104	123	96	68	72	158	94	1049
Ortalama Cümle Uzunlukları	7,3	8,2	7,1	6,5	8,7	6,8	9,7	10,2	7,9	5,5	7,5
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kurallı Cümle Sayısı	16	15	13	16	12	13	7	6	18	17	133
Devrik Cümle Sayısı	-	-	-	-	2	1	-	1	2	-	6
Kullanılan Fiil Cümlesi	13	13	11	15	11	12	4	5	14	11	109
Kullanılan İsim Cümlesi	3	2	2	1	3	2	3	2	6	6	30

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Merkez Canip Baysal İlköğretim Okulu öğrencilerinin “Hayâlleriniz” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrencinin tamamı yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 41 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 4.1’dir. Bu öğrenciler yazılarında toplam 139 cümle ve 1049 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 7.5 kelimedir. Bu çalışmaya katılan 10 öğrenciden sadece bir tanesi yazısında atasözü kullanmıştır. Yazılarda kullanılan cümlelerin büyük çoğunluğunu kurallı cümleler ve fiil cümleleri oluşturmaktadır.

Tablo 11. Örnekleme Oluşturan Bolu Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 5. Sınıf Öğrencilerinin “Anne” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 5. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	12
Cümle Sayısı	7	10	14	11	9	10	21	12	9	4	107
Toplam Kelime Sayısı	44	52	64	44	46	54	112	66	45	33	560
Ortalama Cümle Uzunlukları	6,3	5,2	4,6	4	5,1	5,4	5,3	5,5	5	8,2	5,2
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kurallı Cümle Sayısı	7	10	14	11	8	9	19	12	9	4	103
Devrik Cümle Sayısı	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	4
Kullanılan Fiil Cümlesi	5	10	11	8	7	7	19	10	7	3	87
Kullanılan İsim Cümlesi	2	-	3	3	2	3	2	2	2	1	20

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu öğrencilerinin “Anne” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrenciden 8’i yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 12 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 1.2’dir. Bu öğrenciler yazılarında toplam 107 cümle ve 560 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 5.2 kelimedir. Bu çalışmaya katılan 10 öğrencinin tamamı yazdıkları yazılarda özdeyiş ve atasözü kullanmamışlardır. Yazılarda kullanılan cümlelerin büyük çoğunluğunun kurallı cümle ve fiil cümlesi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Örneklemi Oluşturan Bolu Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 5. Sınıf Öğrencilerinin “Hayâlleriniz” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 5. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
Cümle Sayısı	10	3	6	4	9	3	9	11	7	4	66
Toplam Kelime Sayısı	54	16	28	26	52	22	40	64	38	22	362
Ortalama Cümle Uzunlukları	5,4	5,3	4,6	6,5	5,8	7,3	4,4	5,8	5,4	5,5	5,5
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kurallı Cümle Sayısı	10	3	6	4	8	3	9	10	7	4	64
Devrik Cümle Sayısı	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
Kullanılan Fiil Cümlesi	9	3	5	4	6	3	9	10	5	4	58
Kullanılan İsim Cümlesi	1	-	1	-	3	-	-	1	2	-	8

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu öğrencilerinin “Hayâlleriniz” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrenciden 7’si yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 10 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 1’dir. Bu öğrenciler yazılarında toplam 66 cümle ve 362 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 5.5 kelimedir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin yazılarında özdeyiş ve atasözü kullanmadıkları görülmüştür. Bu öğrencilerin çalışmalarında kullandığı cümlelerin kurallı cümle ve fiil cümlesi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Örneklemi Oluşturan Bolu Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 8. Sınıf Öğrencilerinin “Anne” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 8. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	3	3	1	3	3	3	4	3	3	5	31
Cümle Sayısı	11	14	16	12	11	9	23	17	11	18	142
Toplam Kelime Sayısı	58	104	92	84	54	57	142	113	88	112	904
Ortalama Cümle Uzunlukları	5,3	7,4	5,8	7	4,9	6,3	6,2	6,6	8	6,2	6,3
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	4
Kurallı Cümle Sayısı	9	14	16	12	11	9	21	17	11	18	138
Devrik Cümle Sayısı	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4
Kullanılan Fiil Cümlesi	6	11	15	9	8	5	14	10	8	14	100
Kullanılan İsim Cümlesi	5	3	1	3	3	4	9	7	3	4	42

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu öğrencilerinin “Anne” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrencinin tamamı yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 31 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 3.1’dir. Bu öğrenciler yazılarında toplam 142 cümle ve 904 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 6.3 kelimedir. Bu çalışmaya katılan 10 öğrenci, yazdıkları yazılarda toplam 4 tane özdeyiş ve atasözü kullanmışlardır. Yazılarda kullanılan cümlelerin büyük çoğunluğunu kurallı cümleler ve fiil cümleleri oluşturmaktadır.

Tablo 14. Örneklemi Oluşturan Bolu Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 8. Sınıf Öğrencilerinin “Hayâlleriniz” Konulu Yazılı Anlatımlarına Ait Değişken Sınıflandırması

EĞİTİM DÜZEYLERİ (İLKÖĞRETİM 8. SINIF)											
Değişkenler	1. Öğren-ci	2. Öğren-ci	3. Öğren-ci	4. Öğren-ci	5. Öğren-ci	6. Öğren-ci	7. Öğren-ci	8. Öğren-ci	9. Öğren-ci	10. Öğren-ci	TOPLAM
Paragraf Sayısı	4	3	1	5	2	2	3	3	3	3	29
Cümle Sayısı	14	10	17	11	6	5	17	18	6	11	115
Toplam Kelime Sayısı	86	92	104	76	42	32	102	106	46	68	754
Ortalama Cümle Uzunlukları	6,1	9,2	6,1	6,9	7	6,4	6	5,8	7,6	6,1	6,7
Kullanılan Özdeyiş ve Atasözü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kurallı Cümle Sayısı	14	10	16	11	6	5	16	18	6	9	111
Devrik Cümle Sayısı	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	4
Kullanılan Fiil Cümlesi	12	9	13	8	6	4	10	14	6	10	92
Kullanılan İsim Cümlesi	2	1	4	3	-	1	7	4	-	1	23

Araştırmada örneklem grup seçilen Bolu-Mudurnu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu öğrencilerinin “Hayâlleriniz” konulu yazılı anlatımlarından şu bulgular elde edilmiştir:

Yazı yazan 10 öğrencinin tamamı yazdığı yazıya başlık koymuştur. Bu öğrencilerin yazıları 29 paragraftan oluşmuştur. Bir öğrencinin kullandığı ortalama paragraf sayısı 2.9'dur. Bu öğrenciler yazılarında toplam 115 cümle ve 754 kelime kullanmışlardır. Öğrencilerin cümle uzunlukları ise 6.7 kelimedir. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin yazılarında özdeyiş ve atasözü kullanmadıkları görülmüştür. Bu öğrencilerin çalışmalarında kullandığı cümlelerin kurallı cümle ve fiil cümlesi olduğu tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde, bulgular, ilköğretim okullarındaki öğrencilerin yazılı anlatım becerileri üzerine yaptığımız araştırmada elde edilen verilerden hareketle ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlardaki eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler yer almaktadır.

4.1. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, örneklem grupların yazılı anlatımlarından elde edilen veriler değerlendirilmiş ve şu bulgular ortaya çıkmıştır:

- ❖ Öğrenciler, ilgi duydukları ve iç içe buldukları konularda yazı yazarken daha başarılı oluyorlar. Bu araştırmada öğrencilere verilen iki değişik yazılı anlatım konusunda çalışma yapılırken “Anne” konulu çalışmada, “Hayâlleriniz” konulu çalışmaya oranla her açıdan başarılı bir sonuç ortaya çıkmıştır.
- ❖ İlköğretim beşinci ve sekizinci sınıf öğrencileri arasında, yazılı anlatım yönünden belirgin bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin kompozisyonlarındaki cümle sayıları, kelime sayıları, ortalama cümle uzunlukları birbirine yakın düzeydedir.
- ❖ Bu araştırmada, köyde yaşayan öğrencilerle şehirde yaşayan öğrenciler arasında yazılı anlatım yönünden belirgin bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Şehirde yaşayan öğrencilerin, köyde yaşayan öğrencilere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.
- ❖ Köyde yaşayan beşinci sınıf öğrencilerinin çalışmalarına bakıldığında kâğıt düzeni ve paragraf konusunda eksikliklerinin olduğu görülmüştür. Buna

rağmen şehirde yaşayan ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri, kâğıt düzeni ve paragraf hususunda oldukça başarılı oldukları gözlenmiştir.

- ❖ Yine bu öğrencilerin kompozisyonlarında hacim yönünden de büyük farklılıklar vardır. İlköğretim beşinci sınıfta okuyan köy öğrencilerinin tamamı (10 öğrenci) çalışmalarında 107 cümle ve 560 kelime kullanırken, şehir öğrencileri (10 öğrenci) ise 148 cümle ve 1077 kelime kullanmışlardır. Köy öğrencilerinin cümle uzunlukları 5,2 kelime iken, şehir öğrencilerinin cümle uzunlukları 7,2 kelimedir.
- ❖ İlköğretim beşinci sınıfta okuyan köy öğrencilerinden hiçbiri yazılı anlatımlarında atasözü ve özdeyiş kullanmazken, şehirde yaşayan ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinden altısı yazılı anlatımlarında atasözü veya özdeyiş kullanmışlardır.
- ❖ Köyde yaşayan ilköğretim beşinci sınıf öğrencileriyle, şehirde yaşayan beşinci sınıf öğrencileri arasındaki fark, ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde de görülmüştür. Burada da şehir öğrencilerinin, köy öğrencilerine oranla daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.
- ❖ Öğrencilerin okuma alışkanlıkları, anne-babalarının eğitim durumları, meslekleri ve diğer faktörlerin, yazılı anlatım çalışmalarında önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir.
- ❖ Babası üniversite mezunu ve memur olan bir öğrenci, kompozisyonunda 17 cümle ve 146 kelime kullanırken; babası ilkokul mezunu ve işçi olan başka bir öğrenci kompozisyonunda 12 cümle ve 92 kelime kullanabilmiştir.
- ❖ Annesi memur olan bir öğrenci, kompozisyonunda 27 cümle ve 144 kelime kullanırken; annesi ev hanımı olan başka bir öğrenci kompozisyonunda 12 cümle ve 96 kelime kullanabilmiştir.

- ❖ Okuma alışkanlığının yazılı anlatım becerisine olumlu katkısı olduğu tespit edilmiştir. Çünkü çok kitap okuyan öğrencilerin yazılı anlatımlarının, az kitap okuyan öğrencilerin yazılı anlatımlarına göre daha başarılı oldukları görülmüştür.
- ❖ Yazılı anlatım becerisindeki başarıyı ya da başarısızlığı bir tek nedene bağlamak yanlıştır. Ancak bu sonuçlar gösteriyor ki bu becerinin gelişimi; yaşanılan yerle (köy-şehir), alınan eğitimle ve ailenin sosyokültürel durumuyla doğrudan ilgilidir.

4.2. Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu araştırma ve konu ile ilgili diğer araştırmaların incelenmesi sonucunda, ilköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesine yönelik şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- ❖ Yazılı anlatım becerisinin gelişmesi için öğretmenlerin öncelikle, öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki eksiklikleri iyi tespit etmeleri ve buna göre çözüm aramaları gerekir. Bu hususta öğretmenlere büyük görev düşmektedir.
- ❖ Dil öğretimi her şeyden önce plânlı ve programlı bir iştir. Ana dili öğretmeni ders yılı başında yapacağı tüm etkinlikleri plânlamalı ve bunlarla ilgili gelişmeleri plânları içine eklemelidir. Türkçe, Edebiyat, Dil Bilgisi, Kompozisyon öğretimi; konuşma, dinleme, yazma, okuma gibi etkinlikleri içerir ve etkinliklere uygun yöntemin seçilmesi gerekir. (Karakuş;2000:5)
- ❖ Öğrencilerin yazılı anlatımlarının geliştirilebilmesi için çocuğun, diğer dil becerilerinin (okuma-dinleme-konuşma) de yeterli olması gerekir. Bu sebeple, sözü edilen becerilerden biri veya birkaçı yetersizce yazılı anlatımda

hedeflenen başarıya ulaşılamayacağı bilinmeli ve öğretmen, çalışmalarını buna göre düzenlemelidir.

- ❖ Okuma alışkanlığı ile yazma becerisi arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu nedenle çocuklara okumanın bir ihtiyaç olduğu hissettirilmeli ve onlara okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır.
- ❖ Toplumumuzda “Herkes yazamaz, yazma bir kabiliyet işidir.” görüşü hâkimdir. Bu nedenle öğrencilerimizde “Biz yazamayız.” karamsarlığı vardır. Öncelikle çocukları bu karamsarlıktan uzaklaştırıp, onların öz güvenleri geliştirilmelidir.
- ❖ Her öğretmenin bir Türkçe öğretmeni gibi hareket ederek konunun işlenişi sırasında şive bozukluğu ve telaffuz hatalarıyla, kelimenin doğru yazımına ve doğru okunmasına göstereceği hassasiyet, öğrencinin Türk dilini sevmesine, Türk dilini kullanmada kendine ve milletine güven duymasına, milli duyguların gelişmesine vesile olacaktır. (İlköğretim Programı; 1995:65)
- ❖ Ana dili olarak Türkçe'nin başarıya ulaşması, derslerle ilgili etkinliklerin, Türkçe ve edebiyat derslerinin dışına taşırılmasına, öğrenimin her alana yaygınlaştırılmasına bağlıdır. Bunun yanında Türkçe öğretimi, anlama-anlatım faaliyetlerini gerçekleştirecek nitelikte kuramsal ve uygulamalı çalışmalara dayalı olmalı ve aynı zamanda tüm ders öğretmenlerinin bu konuya eğilmesi gereklidir. (Adalı; 1983:33–34)
- ❖ Öğrencilerin kelime servetleri, düzeylerine göre çok düşük seviyededir. Bu nedenle ana dili eğitiminde, kelime hazinesini geliştirici çalışmalara aralık verilmelidir.
- ❖ Öğrencilerinin ifade becerisi kazanamamış olmalarındaki en büyük etken, eğitim sistemimizdeki “test” imtihanlarıdır. Bu imtihanlar, çocuğun düşünce üretmesini ve yaratıcılık yönünün gelişmesini engellemektedir. Bu sebeple,

ölçme-değerlendirme yapılırken “test” imtihanlarına ağırlık verilmemeli; öğrencilerin anlatım becerisini geliştirici yazılı sınavlar yapılmalıdır.

- ❖ Yazılı anlatımın geliştirilmesi için, sürekli olarak uygulama yapmak gerekir. Bu nedenle Türkçe öğretmenlerinin bu hususa dikkat etmeleri ve öğrencilere her fırsatta yazılı anlatım çalışması yaptırmaları gerekir.
- ❖ Yazma becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe öğretmenlerine büyük görevler düşer. Öncelikle öğretmen, bu tür çalışmalara çocuğun ilgisini çekmeli ve ona cesaret vermelidir.
- ❖ Yurt çapında, her ilde milli eğitim ve üniversitelerin iş birliği ile dil gelişimi seminerleri düzenlenmeli, bu seminerlere okul öncesi eğitimi öğretmenleri ile sınıf ve Türkçe öğretmenlerinin özellikle katılmaları sağlanmalıdır. (Temizkan; 2000: 229)

KAYNAKÇA

- Adalı, Oya. “Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne” , **Türk Dili Dil Öğretimi Özel Sayısı**, 1983, sayfa: 31–35.
- Adıgüzel, M.Sani. **Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Yeryüzü Yayınevi, 2004.
- Ağca, Hüseyin. **Türk Dili**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2001.
- Aksan, Doğan, **Her Yönüyle Dil**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: sayı: 439, 1998.
- Altay, Selami. “Türkçe Eğitimi Uygulamaları”, **Milli Eğitim**, sayı: 147, 2000, ss. 49–53.
- Aşılıoğlu, Bayram. “Ortaokullarda Türkçe Öğretimi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993.
- Atay, Falih Rıfıkı. **Niçin Kurtulmamak**. İstanbul: 1953.
- Balyemez, Sedat. “İlköğretim’de Yazılı Anlatım Becerilerini Geliştirme Çalışmaları”, **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**. Ankara: Ekim 2004.
- Çiftçi, Musa. “Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1991.
- Deniz, Kemalettin. “Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu”. **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Doğan, Yusuf. “Türkçe Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Becerileri”. **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.
- Ergin, Muharrem. **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Bayrak Basım, 1994.
- Erik, Nazik. **Türkiye’de Anadil Öğretimi**. İzmir: Zevk Matbaası, 1991.
- Göğüş, Beşir. **Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitim**. Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1978.
- Hastaoğlu, H.Hüseyin, “İlköğretim ikinci kademedeki Türkçe Eğitimi”.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1986.

- “İlköğretim Türkçe Programı” **Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi**, 2008; 6 Temmuz 1981.
- Karadağ, Özay. “Eğitim Sürecinde Ana Dili Kullanma Becerisinin Gelişimi Üzerine Bir Araştırma”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**. Ankara: 2001.
- Karakuş, İdris **Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi**. Ankara: Sistem Ofset Yayınları, 2000.
- Karakuş, İdris. **Prof. Dr.saldık TURAL Armağanı**, Can Yayınevi, Ankara, 2002.
- Kavcar Cahit ve Ferhan Oğuzkan ve Sedat Sever. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Engin Yayınevi, 2004.
- Kaya, Hasan. “İlkokullarda Türkçe Eğitiminin Verimliliği”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1985.
- Koçak, Hikmet. “Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kelime Hazinesi İle İlgili Bir Araştırma”. **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.
- Korkmaz, Zeynep. **Cumhuriyet Dönemi’nde Türk Dili**.__ __
- MEB. İlkokul Programı. Ankara: MEB Yayınlar, 1995.
- Oğuzkan, A.Ferhan. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: TDK Yayınları, 1981.
- Okurer, Cahit. **Kompozisyon Öğretimi Bakımından İngiltere Maarifi Hakkında Bir İnceleme**. İstanbul: MEB Yayınları , 1967.
- Özbay, Murat. “Yazılı Anlatım Becerisinin Geliştirilmesi”, **Prof. Dr. Sadık Tural Armağanı**, 2002, ss.172-187)
- Tekin, Halil. **Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Eğitimi**, Mars Yayıncılık, Ankara,1980.
- Temizkan, Mehmet. “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Dil Gelişimi Bakımından İncelenmesi”.**Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Tural, Sadık. “Kompozisyon Eğitimimiz Etrafında Düşünceler”, **Milli Eğitim ve Kültür**. Ankara: 1979.
- Tural, Sadık. **Sorulara Cevaplarla Kültür-Edebiyat-Dil**. Ankara: Ecdad Yayınları, 1992.
- Tural, Sadık. **Edebiyat Bilimine Katkılar**. Ankara: Ecdad Yayınları, 1993.
- Tural, Sadık. **Tarihten Destana Akan Duyarlılık**. Ankara: AKM Yayınları, 1998.
- Tural, Sadık. **Zamanın Elinden Tutmak**. Ankara: Yeni Avrasya Yayınları, 2003.

Türkçe Sözlük: Ankara: TDK Yayınları, 1998.

“Türlük Bilimi Araştırmaları”, **Türkçe'nin Öğretimi Özel Sayısı – 13. Sayı.**
Ankara: 1983.

+

EKLER

